

หมวดที่ ๒
ประกันวินาศภัย
ส่วนที่ ๑
การประกันวินาศภัย

สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Indemnity Contract) ผู้รับประกันภัย จะชำระค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัย ถ้าเกิดวินาศภัยในโอกาสตามเงื่อนไขในสัญญาประกันภัย โดยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายตามความเป็นจริง ภายในจำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันไว้ ซึ่งตามมาตรา ๘๖๑ สัญญาประกันวินาศภัยหมายถึง สัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทนเมื่อเกิดเหตุวินาศภัยขึ้น โดยผู้เอาประกันตกลงจะส่งเบี้ยประกันภัยให้ และคำว่า "วินาศภัย" นั้น ตามมาตรา ๘๖๕ และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ๒๕๑๐ มาตรา ๕ หมายถึงรวมเอาความเสียหายอย่างใดๆ มาตราค่าซึ่งจะพึงประมาณเป็นเงินได้ และรวมถึงความสูญเสียในสิทธิ ผลประโยชน์หรือรายได้ด้วย

เมื่อสัญญาประกันวินาศภัยเกิดขึ้นแล้ว ผู้รับประกันภัยมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติชำระหนี้ อยู่ ๒ ประการ คือ

๑. ต้องส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยซึ่งได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น
๒. ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเมื่อมีวินาศภัยเกิดขึ้นตามสัญญา

บทที่ ๑

หน้าที่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

หน้าที่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเมื่อมีวินาศภัยเกิดขึ้นนั้นอาจจะแยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

- (๑) หลักเกณฑ์การใช้ค่าสินไหมทดแทน
- (๒) จำนวนค่าสินไหมทดแทน
- (๓) ข้อตกลงเกี่ยวกับบราคามูลประกันภัย
- (๔) บทบัญญัติพิเศษในการจ่ายค่าสินไหมทดแทน
- (๕) ค่าสินไหมทดแทนอย่างอื่นนอกจากเงิน

๑. หลักเกณฑ์การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ในสัญญาประกันวินาศภัย ผู้รับประกันภัยจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยเมื่อเกิดเหตุการณ์ตามสัญญาประกันวินาศภัย ซึ่งเหตุการณ์นั้นคือภัยที่ผู้รับประกันภัยเข้าเสี่ยงภัยแทน เช่นประกันอัคคีภัย ถ้าเกิดไฟไหม้ทรัพย์สินที่เอาประกันภัย ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังนั้นหน้าที่ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญาประกันภัย เหตุการณ์นั้นคือวินาศภัยนั่นเอง ซึ่งเป็นความเสียหาย ความสูญเสียในสิทธิ ผลประโยชน์หรือรายได้ที่ประมาณเป็นเงินได้ อันเป็นผลโดยตรงจากเหตุการณ์นั้น

การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมีหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ

- ๑) ต้องมีภัยเกิดขึ้นตรงตามที่ระบุไว้ในเงื่อนไขแห่งสัญญา การที่จะทราบว่าวินาศภัยที่ระบุนั้นคือวินาศภัยอะไร ต้องพิจารณาจากสัญญาประกันภัยนั้น หรืออาจจะพิจารณาจากกรมธรรม์ประกันภัย (มาตรา ๘๖๗ (๒)) ถ้าหากวินาศภัยเกิดขึ้นจากภัยอื่นมิใช่ที่ระบุไว้ในสัญญาประกันภัยหรือกรมธรรม์ประกันภัย ผู้รับประกันภัยก็ไม่มีหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เช่นเอาประกันวินาศภัยบ้านเรือนจากการถูกน้ำท่วม แต่ปรากฏว่าบ้านเสียหายจาก

พายุหรืออัคคีภัย หรือถูกระเบิดเช่นนี้ ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบแต่อย่างใด

๗๘๔/๒๕๐๒ โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้รับส่งทางทะเลและบริษัทรับประกันภัย เนื่องจากของที่ส่งซึ่งประกันภัยไว้เปียกน้ำแม้ในกรมธรรม์ประกันภัยข้อหนึ่งจะมีข้อจำกัดไว้ว่า บริษัทรับประกันภัยไว้ต้องรับผิดชอบจากภัยอันเนื่องจากการเสียหาย ฯลฯ อันเกิดแต่การเดินเล่อของนายเรือก็ตาม ถ้าบริษัทรับประกันภัยกับจำเลยมิได้ยกข้อจำกัดดังกล่าวขึ้นต่อสู้เพื่อให้พ้นความรับผิดชอบ แล้วก็ไม่มีประเด็นในข้อนี้ ศาลไม่อาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้

สัญญาประกันภัยระบุว่า ประกันภัยเปียกน้ำเฉยๆ ไม่ได้ระบุว่าน้ำทะเล ย่อมกินความถึงน้ำทุกชนิดซึ่งทำให้ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยเสียหาย แม้จะเป็นการรับประกันภัยในการขนส่งทางทะเลก็ดี จะถือว่าเป็นการรับประกันภัยเปียกน้ำทะเลโดยเฉพาะหาได้ไม่

๒๐๙๘/๒๕๑๘ คนร้ายเปิดประตูเหล็กเข้าไปลักทรัพย์ในบ้านค้า โดยโซ่และกุญแจที่ใส่ล่ามประตูเหล็กหายไปด้วย เป็นการใช้กำลังและวิธีการรุนแรงในการลักทรัพย์ตามกฎหมายประกันภัย ซึ่งผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบ

๓๓๐/๒๕๑๙ คณงานของโจทก์จุดไฟหม้อน้ำด้ามปกติ แต่ไม่ได้ตรวจดูสายน้ำมันซึ่งเก่าหลวม น้ำมันไหลออกมากจนระเบิดขึ้นเพราะไฟลุกไหม้เป็นประมาทเดินเล่อแต่ไม่ถึงกับร้ายแรง ล้นหม้อน้ำเปิดไม่ทันเพราะความร้อนมาก ก็ไม่ใช่ความไม่สมประกอบของวัตถุที่เอาประกันภัย ผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบในความเสียหาย แม้เกิดจากระเบิดซึ่งเป็นผลจากไฟนั้นเอง แต่เฉพาะความเสียหายต่อวัตถุที่ประกันภัย ซึ่งไม่รวมถึงอาคารและสต็อคสินค้า ไม่รวมรวมถึงวัตถุติด ข้อกำหนดในกรมธรรม์ให้ฟ้องใน ๓ เดือน ข้อต่อ มาตรา ๑๙๑, ๑๙๒ บังคับไม่ได้

๒) ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากเหตุการณ์นั้นและประมาณเป็นเงินได้

ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นผลโดยตรงจากเหตุการณ์ คือภัยที่ระบุเป็นเงื่อนไขในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ถ้าหากผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลไกลเกินกว่าเหตุแล้วก็ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล อย่างไรเรียกว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลนั้น เหตุการณ์และผลที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องเป็นเหตุที่ใกล้ชิดกับผลหรือเหตุที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรง มีหลักทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลโดยนักนิติศาสตร์บางท่านเห็นว่าจะเป็ผลโดยตรงที่เกิดจากเหตุนั้น หรือจะเป็นเหตุใกล้ชิดก็ต่อเมื่อเป็นผลอันธรรมดาโดยปกติที่เกิดจากเหตุนั้น แต่อีกทฤษฎีหนึ่งมีนักนิติศาสตร์บางท่านเห็นว่าไม่ว่าจะเป็นผลที่เกิดโดยปกติหรือไม่ปกติจากเหตุนั้นแล้ว ถือว่าเป็นผลโดยตรงทั้งสิ้น เช่นเอาประกันอัคคีภัยอาคาร ถ้าเกิดไฟไหม้บ้านอาคาร ใกล้เคียงกับอาคารที่เอาประกันภัยทำให้ตัวอาคารที่เอาประกันภัยนั้นถูกความร้อนเสียหายหรือต้องทำลาย

บางส่วนของอาคาร หรือต้องฉีดน้ำเลี้ยงอาคารนั้นเพื่อให้เพลิงรุกราม หรือถ้าบีมแก๊สอยู่ใกล้เคียงกับอาคารที่เอาประกันอัคคีภัยไว้ระเบิดเกิดเพลิงไหม้ ทำให้อาคารที่เอาประกันภัยนั้นเสียหายหรือเกิดเพลิงไหม้ขึ้นเช่นนี้ ถือว่าความเสียหายนั้นเป็นผลธรรมดาที่โดยปกติอาจจะคาดเห็นได้ว่าเป็นผลโดยตรงจากเหตุนั้น แต่ถ้าเกิดเพลิงไหม้บีมแก๊สซึ่งอยู่ห่างไกลออกไปถึง ๑ กิโลเมตร ทำให้ถังแก๊สระเบิด แรงระเบิดทำให้ส่วนของอาคารที่เอาประกันภัยเสียหาย ถือว่าไม่ใช่ผลอันใกล้ชิดกับเหตุ ซึ่งตามมาตรา ๘๗๗ ได้บัญญัติถึงการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนรวมไปถึงการเสียหายอย่างอื่นด้วย โดยถือว่าเป็นผลโดยตรงอันใกล้ชิดกับเหตุ โดยบัญญัติไว้ดังนี้ มาตรา ๘๗๗ บัญญัติว่า “ผู้รับประกันภัยจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) เพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง

(๒) เพื่อความบอบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้ เพราะได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันความวินาศภัย

(๓) เพื่อบรรดาค่าใช้จ่ายอันสมควรซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สินซึ่งเอาประกันภัยไว้ในวันวินาศ” (ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในเรื่องค่าสินไหมทดแทน)

ส่วนความเสียหายอย่างอื่นที่เป็นความเสียหายซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากเกิดเหตุวินาศภัยแล้ว เช่น ความเสียหายที่ขาดรายได้ ขาดกำไร หรือต้องงดดำเนินกิจการชั่วคราว หรือจะต้องย้ายไปเช่าที่อื่นอยู่ชั่วคราวในกรณีที่ใช้อาคารที่เอาประกันภัยนั้นในการประกอบการค้าอยู่เดิม ไม่ถือว่าเป็นความเสียหายเนื่องมาจากภัยที่รับเสี่ยงนั้น ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบไปถึงเพียงนั้น เว้นแต่จะได้มีการรับประกันภัยรวมไปถึงความเสียหายเช่นนั้นไว้ด้วย

นอกจากนี้ภัยที่ผู้รับประกันภัยรับเสี่ยงจะต้องเกิดขึ้นภายในกำหนดระยะเวลาของสัญญา ถ้าภัยนั้นเกิดขึ้นก่อนสัญญาเกิดขึ้นหรือภายหลังจากกำหนดเวลาตามสัญญาได้สิ้นสุดลงแล้ว ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบ

ในกรณีที่สัญญาสิ้นสุดลง ผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยตกลงจะทำการต่อสัญญากันใหม่ถ้าภัยได้เกิดขึ้น แต่ขณะที่ตกลงจะทำสัญญากันใหม่นั้นภัยได้เกิดขึ้น ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบแต่อย่างใด แม้จะอยู่ในระยะเวลาที่ตกลงจะทำสัญญากันใหม่ก็ตาม เพราะสัญญาเดิมได้สิ้นสุดลงแล้วและยังไม่ได้เกิดสัญญาใหม่ผูกพันผู้รับประกันภัย

ภัยอาจเกิดขึ้นภายในอายุของสัญญา แต่ผู้เอาประกันอาจจะพึงทราบในภายหลังที่สัญญาสิ้นสุดลงแล้ว ผู้รับประกันภัยก็ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เช่นเอาประกันภัยเครื่องเพชรจากการถูกโจรกรรม แต่เครื่องเพชรได้ถูกโจรกรรมไปแล้วภายในกำหนดเวลาตามสัญญา

โดยผู้เอาประกันภัยไม่รู้ ต่อมาจึงรู้ในภายหลังเมื่อสัญญาสิ้นสุดแล้ว ผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญา

๓๕๘/๒๔๙๙ รับประกันภัยรถยนต์แบบประกันสิ้นเชิง โดยตีราคารถยนต์เป็นเงินจำนวนหนึ่ง เมื่อรถยนต์ประสบอุบัติเหตุเสียหายยับเยินไม่อาจซ่อมให้ใช้การได้ดีดังเดิม ผู้รับประกันภัยต้องมารับรถเอาไว้และใช้ราคาตามจำนวนเงินที่เอาประกัน

๑๖๐๓/๒๕๑๘ จำนวนที่เอาประกันภัยสันนิษฐานว่าเป็นราคาค่าสินไหมทดแทนอันถูกต้อง ถ้าผู้รับประกันภัยนำสืบหักล้างไม่ได้ก็ต้องรับผิดชอบตามนั้น หักค่าซากทรัพย์สินที่เหลือจากเพลิงไหม้

๒๖๐/๒๕๒๓ รถยนต์ราคา ๑๐๐,๐๐๐ บาท ผู้เช่าซื้อเอาประกันภัยไว้ ๖๐,๐๐๐ บาท ระบุผู้ให้เช่าซื้อเป็นผู้รับประโยชน์ ขณะรถหายโจทก์ได้รับค่าเช่าซื้อมาบ้างแล้ว ยังคงค้างอยู่ ๓๒,๖๖๙ บาท ผู้เอาประกันภัยตั้งกุญแจติดเครื่องยนต์ออกแต่มิได้ล๊อคกุญแจประตูรถยนต์ไปซื้อถ้วยเดี่ยวห่างที่จอดรถไว้ ๓๐ เมตร เป็นเวลา ๑๐ นาที มีคนอยู่ในบริเวณนั้น รถหายไป ไม่เป็นประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรง ผู้รับประกันภัยต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท กับดอกเบี้ยร้อยละ ๗ ครั้งต่อปี แก่ผู้ให้เช่าซื้อผู้รับประโยชน์ตามกฎหมาย

๓๘๑/๒๕๒๔ ตามเงื่อนไขในกรมธรรม์ประกันภัยมีว่า ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เอาประกันภัยเป็นจำนวน ๗๐๐,๐๐๐ บาท ดังนั้นเมื่อรถยนต์ราคา ๘๐๐,๐๐๐ บาทที่เอาประกันภัยไว้เกิดหายไป ผู้รับประกันภัยก็จะต้องชดใช้ตามจำนวนดังกล่าว จะอ้างว่าโจทก์ผู้ให้เช่าซื้อเสียหายเพียง ๕๖๒,๕๐๘ บาท เท่าจำนวนค่าเช่าซื้อที่ผู้ซื้อค้างชำระไม่ได้

๓๐๐๕/๒๕๒๔ ตามสัญญากรมธรรม์ประกันภัยว่า บริษัทรับประกันภัยจำกัดความรับผิดชอบเป็นเงินไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาทต่อหนึ่งคน ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาทต่อหนึ่งครั้ง โจทก์ชอบที่จะได้รับค่าเสียหายอันเกิดจากการตายของสามีโจทก์และโจทก์ได้รับบาดเจ็บ รวมแล้วเป็นเงินไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาทต่อครั้ง

๒. จำนวนค่าสินไหมทดแทน

เมื่อเกิดภัยขึ้นตามที่รับเสี่ยงและความเสียหายเป็นผลโดยตรงจากภัยนั้น โดยเกิดขึ้นภายในกำหนดอายุของสัญญานั้น มีปัญหาว่าเมื่อเกิดภัยขึ้นแล้ว ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจำนวนเท่าใด

มาตรา ๘๗๗ บัญญัติว่า “ผู้รับประกันภัยจำกัดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังจะกล่าวต่อ

ไปนี้ คือ

(๑) เพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง

(๒) เพื่อความบอบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้อาประกันภัยไว้ เพราะได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันความวินาศภัย

(๓) เพื่อบรรดาค่าใช้จ่ายอันสมควรซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สินซึ่งเอาประกันภัยไว้ นั้นมิให้วินาศ

อันจำนวนวินาศภัยนั้น ท่านได้ตราค่า ณ สถานที่และในเวลาซึ่งเหตุวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้น อนึ่ง จำนวนเงินซึ่งได้อาประกันภัยไว้ นั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหลักประมาณอันถูกต้องในการตราค่าเช่นนั้น

ท่านห้ามมิให้คิดค่าสินไหมทดแทนเกินไปกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้”

๑) เพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง

สัญญาประกันวินาศภัยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะชดใช้ความเสียหายโดยมิใช่การค้ากำไร ดังนั้นเมื่อเกิดวินาศภัยขึ้นผู้เอาประกันภัยจึงมีสิทธิที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนไม่เกินจำนวนวินาศภัยที่แท้จริงและไม่เกินจำนวนเงินที่เอาประกันภัยไว้ ถึงแม้ผู้เอาประกันภัยจะเอาประกันภัยทรัพย์สินสูงกว่าราคาที่แท้จริง แต่เมื่อเกิดภัยขึ้นก็จะได้รับเพียงเท่าที่เสียหายแท้จริงเท่านั้น และไม่เกินวงเงินที่เอาประกันภัย และโดยเหตุที่ผู้เอาประกันภัยไม่มีสิทธิที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเกินส่วนได้เสีย จึงไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้เอาประกันแต่อย่างใด มีแต่จะทำให้เสียเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นเท่านั้น ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัยเองก็กำหนดวิธีการควบคุมป้องกันโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าทำการตรวจสอบเพื่อทราบราคาทรัพย์สินที่เอาประกันภัยได้เมื่อเห็นสมควร (พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ๒๕๑๐ มาตรา ๒๗ ถึงมาตรา ๓๐)

๒) เพื่อความบอบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้อาประกันภัยไว้ เพราะได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันความวินาศภัย

นอกจากผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าเสียหายเพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริงแล้ว ผู้รับประกันภัยยังต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการป้องกันและรักษาทรัพย์สินที่เอาประกันภัยนั้นด้วย ซึ่งถือว่าเป็นผลโดยตรงกับตัวทรัพย์สิน เช่นต้องทำลายบางส่วนของบ้าน หรือต้องฉีดน้ำเลี้ยงเพื่อป้องกันไฟไหม้ให้ลุกลามต่อไป ต้องรื้อกำแพง หรือต้องใช้น้ำยาเคมีฉีดป้องกันไฟไหม้วัตถุที่เอาประกันจะไม่ถูกไฟไหม้เสียหาย แต่กรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นผลโดยตรงและเป็นเหตุอันใกล้ชิดกับภัยที่เกิดขึ้นแล้ว แม้จะไม่ได้ระบุไว้โดยชัดแจ้งในกรมธรรม์ประกันภัยหรือในสัญญา

ประกันภัยแต่อย่างใดก็ตาม แต่ผู้รับประกันภัยยังคงต้องรับผิดชอบในความบุบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้เพราะได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันความวินาศภัยนั้น โดยกฎหมายได้วางหลักไว้ให้ผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบไปถึงกรณีนี้ด้วย โดยถือว่าเป็นผลโดยตรงและเป็นธรรมชาติอันจะเกิดขึ้นได้ เว้นแต่คู่กรณีจะได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่น

แต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นเพราะการป้องกันรักษาทรัพย์สินนั้นจะต้องกระทำตามสมควรเพื่อป้องกันความวินาศภัยเท่านั้น ถ้าได้กระทำไปเกินสมควรเช่นเกิดเพลิงไหม้อีกไกลกว่าจะมาถึงบ้านที่เอาประกันภัย แต่ผู้เอาประกันภัยก็จัดการรื้อฝาบ้านและหลังคาบ้านไปแล้ว ซึ่งการกระทำนี้น่าจะเป็นการกระทำที่เกินสมควร ซึ่งการกระทำนั้นจะสมควรหรือไม่ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแต่ละรายไปโดยพิจารณาตามความคิดเห็นของวิญญูชนเป็นกรณี ๆ ไป

๓) เพื่อบรรดาค่าใช้จ่ายอันสมควรซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สินซึ่งเอาประกันภัยไว้ให้มีวิฤก

ในประการที่ ๓ นี้ ไม่ใช่ความเสียหายอันเกิดแก่ตัววัตถุที่เอาประกันภัย แต่เป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้เอาประกันภัยได้จ่ายไปเพื่อรักษาทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไว้ โดยกฎหมายบัญญัติให้ผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบเป็นกรณีพิเศษแม้ไม่ใช่ความเสียหายที่เกิดแก่ตัวทรัพย์สินโดยตรง แต่ต้องเป็นการกระทำและจำนวนอันสมควร เช่นเดียวกับประการที่ ๒ ส่วนอย่างไรจึงถือว่าเป็นการและจำนวนอันสมควรนั้น ต้องพิจารณาตามความคิดเห็นของวิญญูชนเป็นกรณีไปเช่นเดียวกัน เช่น ค่าจ้างคนช่วยฉีดน้ำดับไฟ ค่าน้ำยาเคมีดับไฟ หรือค่าจ้างรื้อฝาบ้านหลังคาบ้าน ฯลฯ

ดังนั้น จากมาตรา ๘๗๗ นอกจากผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบเพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริงโดยประการแรกแล้ว ในประการที่ ๒ และประการที่ ๓ อาจจะพิจารณาได้หรือไม่ว่าผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ป้องกันรักษาทรัพย์สินอันเป็นวัตถุที่เอาประกันภัยด้วยหรือไม่ เพียงใด ซึ่งอาจจะแยกพิจารณาได้ดังนี้

๑. ความคิดเห็นประการหนึ่ง เห็นว่าผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ที่จะต้องป้องกันรักษาทรัพย์สินเมื่อเกิดวินาศภัยขึ้นเท่าที่จะสามารถกระทำได้ เพื่อให้ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยปลอดภัย ถ้าหากว่าผู้เอาประกันภัยมีเจตนาละทิ้งหรือละเว้นไม่ป้องกันทรัพย์สินแล้วเกิดวินาศภัยมาน้อยเพียงใด ผู้รับประกันภัยอาจปฏิเสธความรับผิดชอบหรือบอกเลิกสัญญาได้

๒. ส่วนความคิดเห็นอีกประการหนึ่ง เห็นว่าถ้าผู้เอาประกันภัยเจตนาทุจริตหรือจงใจขัดขวางมิให้ผู้อื่นป้องกันภัยหรือเจตนาทุจริต หรือจงใจปล่อยให้เกิดภัยขึ้นแล้วผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบ นอกจากนี้ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบในการที่ผู้เอาประกันภัยประมาทเลินเล่อ

อย่างร้ายแรงด้วย เว้นแต่ความประมาทเลินเล่ออย่างธรรมดา ซึ่งผู้รับประกันภัยยังคงต้องรับผิดชอบ

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำหนดหน้าที่ให้ผู้เอาประกันภัย นอกจากจะมีหน้าที่ต้องชำระเบี้ยประกันภัยแล้วยังมีหน้าที่อย่างอื่นอีก เช่นมีหน้าที่บอกกล่าวแก่ผู้รับประกันภัย โดยไม่ชักช้าเมื่อความวินาศเกิดขึ้น (มาตรา ๘๗๑) ดังนั้นจะถือว่าผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ต้องป้องกันมิให้เกิดภัยขึ้น ถ้าไม่ป้องกันผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบหรือจะตั้งถึงขนาดเจตนาจงใจขัดขวางผู้อื่นที่จะป้องกันมิให้เกิดภัยขึ้น หรือเจตนาก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นผู้รับประกันภัยจึงจะไม่ต้องรับผิดชอบ ที่จริงแล้วกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้โดยตรงให้ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่จะต้องป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้น เพียงแต่บัญญัติว่าถ้าได้มีการป้องกันปิดป้องความวินาศภัยแล้วเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินที่เอาประกันภัย หรือเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาทรัพย์สินตามสมควรเท่าใด ถือว่าผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบด้วย ฉะนั้นอาจจะกล่าวได้ไม่แน่ชัดนักว่าผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ต้องป้องกันรักษาทรัพย์สินซึ่งเอาประกันภัยให้ปลอดภัย ส่วนในกรณีที่ผลความเสียหายเกิดจากการกระทำโดยเจตนาทุจริต หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์โดยตรงแล้ว ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบ (มาตรา ๘๗๔) แต่มีผลกรณีที่ผู้กระทำได้กระทำลงไปโดยมิได้ตั้งเจตนาทุจริตหรือจงใจละเว้นไม่จัดการตามสมควรเพื่อปิดป้องหรือรักษาทรัพย์สินไม่ให้วินาศซึ่งจะปรับเข้ากับกรณีใด เพราะมิใช่กรณีเจตนาทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่การชดเชยค่าสินไหมทดแทนนั้นถือเป็นการปฏิบัติชำระหนี้หนึ่ง และถึงแม้จะกล่าวโดยชัดเจนลงไปไม่ได้ว่าผู้เอาประกันภัยนี้ก็จะต้องป้องกันทรัพย์สินมิให้วินาศด้วย แต่มาตรา ๘๗๔ ก็ถือเป็นข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยอย่างหนึ่ง ซึ่งกรณีนี้ไม่ตรงกับมาตรา ๘๗๔ นี้ๆ จึงต้องนำหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๒ นี้ ผลแห่งนี้ มาเทียบเคียง

มาตรา ๒๒๓ บัญญัติว่า “ถ้าฝ่ายผู้เสียหายได้มีส่วนทำคามผิดอย่างใดอย่างหนึ่งก่อให้เกิดความเสียหายด้วยไซ้ ท่านว่าหนี้สินจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ฝ่ายผู้เสียหายมากน้อยเพียงใดนั้น ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ ข้อสำคัญก็คือว่าความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้นเพราะฝ่ายไหนเป็นผู้ก่อขึ้นหรือหมิ่นกว่ากันเพียงใด

วิธีเดียวกันนี้ ท่านให้ใช้แม้ทั้งที่ความผิดของฝ่ายผู้เสียหายจะมีแต่เพียงละเลยไม่เตือนลูกหนี้ให้รู้สึกถึงอันตรายแห่งการเสียหาย อันเป็นอย่างร้ายแรงผิดปกติ ซึ่งลูกหนี้ไม่อาจรู้หรือเพียงแต่ละเลยไม่บำบัดปิดป้อง หรือบรรเทาความเสียหายนั้นด้วย.....”

ตามมาตรา ๒๒๓ นี้ เป็นกรณีหนึ่งที่จะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเกิดขึ้นแล้ว หมาย

ถึงได้เกิดความวินาศขึ้นแล้ว การปกป้องรักษาทรัพย์สินมิให้วินาศซึ่งเป็นการใช้ความระมัดระวังอย่างธรรมดา แต่ในกรณีเจตนาทุจริตหรือประมาทเลินเล่อตามมาตรา ๘๗๙ ต้องเป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง คือควรจะมีความระมัดระวังอยู่บ้างแต่ไม่มีเลยถือว่าเป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

หลักการตีราคาจำนวนวินาศภัย

โดยหลักแล้วกฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่า จำนวนเงินที่เอาประกันภัยกันไว้เป็นราคาค่าสินไหมทดแทนนั้นถูกต้อง (มาตรา ๘๗๗ วรรค ๒) ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานที่เป็นคุณแก่ผู้เอาประกันภัย แต่อาจจะตกลงเป็นอย่างอื่น เช่น ผู้เอาประกันภัยจะต้องพิสูจน์จำนวนค่าเสียหายก่อน ก็ต้องเป็นไปตามที่ตกลงนั้น

การตีราคาจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้รับประกันจะต้องชดใช้ นั้น กำหนดไว้ในมาตรา ๘๗๗ วรรค ๒ วรรค ๓ และมาตรา ๘๗๘

มาตรา ๘๗๗ วรรค ๒ และวรรค ๓ บัญญัติว่า “อันจำนวนวินาศภัยจริงนั้น ท่านให้ตีราคา ณ สถานที่และในเวลาซึ่งเหตุวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้น อนึ่ง จำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้ นั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหลักประมาณอันถูกต้องในการตีราคาเช่นนั้น

ท่านห้ามมิให้คิดค่าสินไหมทดแทนเกินไปกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้”

ดังนั้น อาจแยกพิจารณาหลักการตีราคาจำนวนวินาศภัยออกได้ว่า การตีราคาจำนวนวินาศภัยจะต้องตีราคา ณ สถานที่และในเวลาซึ่งเหตุวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้น ราคานั้นก็คือราคาตลาดของวัตถุเอาประกันภัย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๗/๒๕๑๖) ดังนั้นเมื่อเกิดวินาศภัยตามสัญญาจึงเกิดหนี้ที่ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวินาศภัยที่เกิดขึ้นจริง โดยต้องตีราคาจำนวนวินาศภัย ณ สถานที่และเวลาซึ่งเกิดเหตุวินาศภัย มิใช่เวลาที่เกิดสัญญาและกฎหมายให้ข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้เป็นหลักประมาณอันถูกต้องในการตีราคาจำนวนวินาศภัย จำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัยนั้นคู่กรณีได้ตกลงกันขณะทำสัญญาประกันภัยไว้ล่วงหน้า เป็นการกำหนดจำนวนการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและเพื่อคำนวณเบี้ยประกันภัย แต่เมื่อภัยเกิดขึ้นการตีราคาจำนวนวินาศภัยเพื่อชดใช้กันต้องตีราคา ณ สถานที่และขณะเกิดเหตุวินาศภัย จำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัยซึ่งได้กำหนดไว้ล่วงหน้าตอนทำสัญญานั้นเป็นเพียงข้อสันนิษฐานเบื้องต้นเท่านั้น อาจจะมีพิสูจน์หักล้างให้น้อยลงหรือมากขึ้นก็ได้

การตีราคาจำนวนวินาศภัยต้องติดตามราคาตลาดของวัตถุที่เอาประกันภัย จึงอาจมี

ปัญหาขึ้นได้ เมื่อการตีราคาจำนวนวินาศภัยของผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยไม่ตรงกัน โดยปกติผู้รับประกันภัยจะเป็นผู้จัดหาผู้ประเมินราคาค่าเสียหายเอง ซึ่งอาจจะเป็นที่ไม่พอใจของผู้เอาประกันภัย ดังนั้นเมื่อมีปัญหา คู่กรณีอาจมอบให้ผู้มีความรู้ความชำนาญในการตีราคาทรัพย์สินเป็นผู้ตีราคาจำนวนวินาศภัย แต่ก็อาจไม่ได้รับความเป็นกลางในการตีราคาได้ หากคู่กรณีตกลงกันไม่ได้ก็ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัย ส่วนค่าใช้จ่ายในการตีราคาจำนวนวินาศภัยนั้น ผู้รับประกันภัยต้องเป็นผู้ออก (มาตรา ๘๗๘)

ดังนั้นแม้ผู้เอาประกันภัยจะเอาประกันภัยไว้สูงเท่าใด ถ้าเกิดเสียหายที่แท้จริงน้อยกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยก็ไม่มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนเกินกว่าจำนวนที่เสียหายจริง มิฉะนั้นแล้วจะกลายเป็นการค้ำกำไร เพราะสัญญาประกันวินาศภัยเป็นสัญญาชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น แต่ถ้าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้ต่ำกว่าจำนวนความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงผู้เอาประกันภัยก็ไม่มีสิทธิที่จะได้รับการชดใช้เกินกว่าจำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัย ดังนั้นการกำหนดให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนกันนั้นนอกจากจะเป็นไปตามการตีราคาจำนวนวินาศภัย ณ สถานที่และในเวลาเกิดภัยแล้วจะต้องไม่เกินจำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัย เพราะผู้รับประกันภัยย่อมไม่ต้องรับผิดชอบเกินกว่าสัญญาและต้องไม่เกินความเสียหายที่แท้จริง ผู้เอาประกันภัยไม่มีสิทธิได้รับชดใช้เกินกว่าความเสียหายที่แท้จริง เพราะสัญญาประกันวินาศภัยเป็นสัญญาชดใช้ค่าเสียหาย (Indemnity contract) ผู้เอาประกันภัยจะค้ำกำไรมิได้

การเอาประกันภัยสูงหรือต่ำเกินควร

การเอาประกันภัยไว้สูงเกินควร (over insurance) ไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้เอาประกันภัยอย่างไร นอกจากจะทำให้ต้องเสียเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นเท่านั้น แต่ถ้าเอาประกันภัยไว้ต่ำเกินควร (under insurance) ทำให้ผู้เอาประกันภัยได้เปรียบโดยเสียเบี้ยประกันภัยต่ำ โดยประสงค์จะได้รับค่าทดแทนเต็มอัตราที่เสียเบี้ยประกัน เช่น บ้านราคา ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เอาประกันอัคคีภัยไว้ ๕๐๐,๐๐๐ บาท ถ้าบ้านเกิดเพลิงไหม้ทั้งหลังก็ไม่เกิดปัญหาอย่างไรเพราะผู้เอาประกันจะได้รับชดใช้ไม่เกินจำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้ คือ ๕๐๐,๐๐๐ บาท ผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยไม่ได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันอย่างไร แต่ถ้าเกิดเพลิงไหม้บ้านหลังนั้นเสียหายเพียงบางส่วน เช่นเสียหายไป ๕๐๐,๐๐๐ บาท ผู้เอาประกันภัยเรียกร้องได้เต็มจำนวนค่าเสียหาย ๕๐๐,๐๐๐ บาทได้ เพราะไม่สูงกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้ โดยผู้เอาประกันภัยได้เปรียบไม่ต้องเสียค่าเบี้ยประกันภัยจำนวนสูง โดยคิดจากจำนวนเงินซึ่งได้

เอาประกันภัยจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท แทนที่จะคิดจากราคาวัตถุที่เอาประกันภัยเป็น ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ดังนั้นเพื่อป้องกันมิให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบแก่กัน ถ้าเอาประกันภัยไว้ต่ำกว่ามูลค่าที่แท้จริง ในกรมธรรม์ประกันวินาศภัยส่วนใหญ่จะมีข้อสัญญาเรียกว่า "Average Clause" กำหนดไว้ว่าถ้าเกิดวินาศภัยแก่วัตถุที่เอาประกันภัยไว้แต่เพียงบางส่วน และมูลค่าของวัตถุที่เอาประกันภัยนั้นสูงกว่าจำนวนเงินที่เอาประกันภัยไว้ ถือว่าผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนรับผิดชอบความผิดไปด้วย คือผู้เอาประกันภัยเป็นผู้รับประกันภัยด้วยตนเองด้วย ดังนั้นในการคำนวณค่าสินไหมทดแทน ผู้เอาประกันภัยจะต้องรับภาระเฉลี่ยความเสียหายไปตามส่วนด้วยดังนี้คือจำนวนที่ควรจะได้รับเท่ากับจำนวนที่เอาประกันภัยคูณด้วยความเสียหายที่แท้จริงหารด้วยราคาที่แท้จริง

$$\begin{aligned} \text{จำนวนที่ควรจะได้รับ} &= \frac{\text{จำนวนที่เอาประกันภัย} \times \text{ความเสียหายที่แท้จริง}}{\text{ราคาที่แท้จริง}} \\ &= \frac{๕๐๐,๐๐๐ \times ๕๐๐,๐๐๐}{๑,๐๐๐,๐๐๐} \end{aligned}$$

ตามตัวอย่างข้างต้นผู้เอาประกันภัยจะได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเท่ากับ ๒๕๐,๐๐๐ บาท เมื่อในกรมธรรม์ประกันภัยหรือในสัญญาประกันภัยได้กำหนดไว้ชัดเจนถึงการที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องร่วมเฉลี่ยความรับผิดชอบด้วย (มี Average Clause) ก็ต้องเป็นไปตามสัญญา แต่ถ้าไม่มีข้อตกลงดังกล่าวไว้โดยชัดแจ้งแล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่มีบัญญัติในเรื่องนี้ไว้ ดังนั้นถ้าจะให้ผู้เอาประกันภัยร่วมเฉลี่ยความรับผิดชอบด้วยบางส่วนแล้วจะต้องตกลงกันไว้ให้ชัดเจน มิฉะนั้นผู้รับประกันภัยไม่มีสิทธิให้ผู้เอาประกันภัยร่วมเฉลี่ยความเสียหายบางส่วนด้วย

การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างอื่นนอกจากเงิน

การชดใช้ค่าเสียหายตามความเสียหายที่แท้จริงนั้น นิยมที่จะชดใช้จ่ายกันเป็นตัวเงิน (Cash payment) เนื่องจากคำว่าวินาศภัยหมายรวมเอาความเสียหายอย่างใด ๆ บรรดาซึ่งจะพึงประมาณเป็นเงินได้ (มาตรา ๘๖๕) แต่ก็มีกรชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเป็นอย่างอื่นนอกจากเงินก็อาจจะชดใช้ดังนี้

๑. โดยการซ่อมแซม (Repair) ใช้สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นเพียงบางส่วนกับวัตถุที่เอาประกันภัย ถ้าเกิดความเสียหายทั้งหมดเช่น ไฟไหม้บ้านหมดทั้งหลังก็ไม่สามารถซ่อมแซมได้ อาจจะชดใช้กันเป็นเงินหรือทำให้กลับคืนสภาพเดิม ดังเป็นการจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอยู่

วิสัยที่จะซ่อมแซมได้ด้วย (๑๐๐๖/๒๕๐๓, และ ๒๔๘๒/๒๕๑๗)

๒. โดยการหาของแทน (Replacement) เป็นวิธีที่ผู้รับประกันภัยรับจะจัดหาทรัพย์สินชนิด ประเภท และคุณภาพ ตามทรัพย์สินที่รับประกันภัยไว้ให้แทนเมื่อวัตถุที่เอาประกันนั้น สูญหายไป เช่นเครื่องเพชรพลอย ฯลฯ

๓. โดยการทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสภาพเดิม (Reinstatement) เป็นการจ่ายค่าสินไหมทดแทนโดยการทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สภาพเดิมเหมือนก่อนเกิดการวินาศภัย เช่นเอาประกัน อัคคีภัยบ้าน ผู้รับประกันภัยตกลงจะสร้างบ้านเหมือนเดิมขึ้นให้ใหม่

การตกลงจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างอื่นนอกจากเงินนี้จะต้องตกลงกันไว้ในสัญญา ถ้ามิได้ตกลงกันไว้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นเงิน ถ้ากำหนดวิธีการชำระกันไว้หลายวิธี จะต้องเลือกวิธีชำระอย่างเดียว สิทธิที่จะเลือกตกอยู่แก่ฝ่ายลูกหนี้ เว้นแต่จะได้ตกลงกันกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา ๑๙๘) และถ้าการชำระหนึ่งอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นอันพันวิสัยก็ให้ชำระหนึ่งอย่างอื่นที่ไม่พันวิสัย แต่การจำกัดอันนี้ย่อมไม่เกิดมีขึ้นหากว่าการชำระหนึ่งกลายเป็นพันวิสัยเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งฝ่ายที่ไม่มีสิทธิจะเลือกนั้นต้องรับผิดชอบ (มาตรา ๒๐๒)

๓. ข้อตกลงเกี่ยวกับราคาแห่งมูลประกันภัย (Valued policy)

ราคาแห่งมูลประกันภัยคือราคาส่วนได้เสียซึ่งอาจกำหนดโดยตราค่ากันไว้ล่วงหน้า หรือจะไม่กำหนดกันไว้ก็ได้ ถ้าได้กำหนดกันไว้ล่วงหน้าจะมีผลต่อการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ตามมาตรา ๘๗๗ วรรค ๒ และมาตรา ๘๗๔

๑. ถ้ากำหนดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้ล่วงหน้า กฎหมายให้ถือเป็นข้อสันนิษฐานว่าเป็นหลักประมาณอันถูกต้องในการตราค่าจำนวนวินาศภัย ดังนั้นจึงตกเป็นภาระการพิสูจน์ของผู้รับประกันภัยที่จะพิสูจน์ว่าความเสียหายที่แท้จริงมีจำนวนไม่เท่ากับจำนวนที่เอาประกันภัยไว้ แล้วคู่กรณีอาจจะตกลงกำหนดหน้าที่นำสืบเป็นประการอื่น เช่นกำหนดให้ผู้เอาประกันภัยตกเป็นฝ่ายนำสืบได้ (๕๓๖/๒๔๗๕, ๗๑๕/๒๔๗๕, ๙๐๙/๒๔๗๖ และ ๑๖๐๓/๒๕๑๘)

๒. ถ้าได้กำหนดราคาแห่งมูลประกันภัยไว้ในสัญญา มาตรา ๘๗๔ บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาได้กำหนดราคาแห่งมูลประกันภัยไว้ ผู้รับประกันภัยชอบที่จะได้ลดจำนวนค่าสินไหมทดแทน ก็แต่เมื่อพิสูจน์ได้ว่าราคาแห่งมูลประกันภัยตามที่ได้ตกลงกันไว้ นั้นเป็นจำนวนสูงเกินไปนัก และคืนจำนวนเบี้ยประกันภัยให้ตามส่วนกับทั้งดอกเบี้ยด้วย”

ราคาแห่งมูลประกันภัยคือราคาของส่วนได้เสีย เป็นความเสียหายที่ผู้เอาประกันภัย จะได้รับหากเกิดภัยขึ้นตามสัญญา และเมื่อได้กำหนดราคาแห่งมูลประกันภัยแล้วย่อมผูกพันคู่ สัญญา ถ้าหากคู่สัญญาได้กำหนดราคาแห่งมูลประกันภัยไว้สูงเกินไปมากแล้ว กฎหมายกำหนด ให้ผู้รับประกันภัยขอลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนได้ เพราะแม้จะกำหนดราคาแห่งมูลประกัน ภัยไว้สูง ซึ่งราคาแห่งมูลประกันภัยก็คือราคาส่วนได้เสียที่เอาประกันภัยและก็คือราคาของ ความเสียหายที่ผู้เอาประกันภัยจะได้รับถ้าเกิดความเสียหายขึ้นนั่นเอง ผู้เอาประกันภัยจะไม่ ได้รับค่าทดแทนเกินกว่าที่เสียหายจริง ดังนั้นถ้าราคาแห่งมูลประกันภัยตามที่ตกลงนั้นสูงเกินไป มาก ผู้รับประกันภัยมีสิทธิขอลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนได้ แต่ต้องคืนเบี้ยประกันภัยให้ ตามส่วนรวมทั้งดอกเบี้ยให้กับผู้เอาประกันภัย เป็นหน้าที่ของผู้รับประกันภัยที่จะต้องพิสูจน์ ว่าราคาแห่งมูลประกันภัยตามที่ตกลงนั้นสูงเกินไปมาก แต่ถ้าราคาแห่งมูลประกันภัยนั้นสูง เกินไปเพียงเล็กน้อยเท่านั้นก็ไม่อาจที่จะขอลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนลงได้เช่นเดียวกับ มาตรา ๘๗๔ ซึ่งมูลประกันภัยจะต้องลดน้อยถอยลงไปหนักเช่นเดียวกัน ซึ่งตามละเมียดกฎหมาย ว่า De minimis non curat lex กฎหมายไม่รับรู้สิ่งเล็กๆ น้อยๆ

ตามมาตรา ๘๗๔ กฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าผู้รับประกันภัยจะขอลดจำนวนค่าสินไหม ทดแทนเมื่อใด เนื่องจากหนี้การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นเกิดขึ้นเมื่อเกิดวินาศภัยตามสัญญา แล้ว ดังนั้นผู้รับประกันภัยจะขอลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๘๗๔ จึงขอลดได้ทุก เมื่อๆ ยังไม่ได้มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และเมื่อพิสูจน์ได้ว่าราคาแห่งมูลประกันภัยตาม ที่ได้ตกลงกันไว้วันนั้นเป็นจำนวนสูงเกินไปมาก ต่างกับการที่ผู้เอาประกันภัยขอลดจำนวนเงิน ซึ่งเอาประกันภัยไว้และลดจำนวนเบี้ยประกันภัยเมื่อมูลประกันภัยได้ลดน้อยถอยลงไปมาก ตามมาตรา ๘๗๓ ซึ่งต้องเป็นกรณีที่อยู่ในระหว่างอายุสัญญาประกันภัยก่อนที่จะเกิดภัยขึ้น แต่ตามมาตรา ๘๗๔ นี้อาจจะเกิดภัยขึ้นแล้วมาขอลดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้ก็ได้ แม้ จะได้กำหนดราคามูลประกันภัยไว้ถูกต้องในขณะที่ทำสัญญา แต่ถ้าในระหว่างอายุสัญญามูล ประกันภัยนั้นได้ลดลงเป็นอย่างมาก เมื่อเกิดภัยขึ้นและผู้รับประกันภัยพิสูจน์ได้ก็มีสิทธิได้รับ ประโยชน์ตามมาตรา ๘๗๔ เช่นกัน เพราะถือหลักการตีราคาต้องตีราคาขณะเกิดภัยขึ้น^(๑) มีสิทธิที่จะได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเกินกว่าความเสียหายที่แท้จริง และผู้รับประกันภัย จะขอลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนไม่ได้เพราะไม่ได้กำหนดราคาแห่งมูลประกันภัยไว้ตาม

(๑) รศ.สัมฤทธิ์ รัตนดารา, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย โรงพิมพ์บริษัทโปรเฟสชันแนล-พับลิชชิง พ.ศ. ๒๕๑๘ หน้า ๑๔๖-๑๔๗.

มาตรา ๘๗๔ เช่นเอาประกันอสังหาริมทรัพย์บ้านกำหนดจำนวนเงินเอาประกันไว้ ๕๐๐,๐๐๐ บาท เบี้ยประกันภัยก็คิดตามอัตรา ๕๐๐,๐๐๐ บาท แต่เมื่อเกิดอสังหาริมทรัพย์ขึ้นบ้านเสียหายทั้งหลัง ราคา ค่าเสียหายที่แท้จริงราคาบ้านเป็นเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ผู้เอาประกันก็ได้รับชดใช้เพียง ๓๐๐,๐๐๐ บาท ส่วนอัตราเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันต้องเสียไปโดยคิดเกินไป ๒๐๐,๐๐๐ บาทนั้น ผู้เอาประกันภัยก็ไม่มีสิทธิเรียกคืน

๔. บทบัญญัติพิเศษในการจ่ายค่าสินไหมทดแทน

บทบัญญัติพิเศษซึ่งกำหนดหน้าที่ผู้รับประกันภัยในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๓๑ วรรค ๒ และวรรค ๓ และมาตรา ๒๓๒

มาตรา ๒๓๑ วรรค ๒ บัญญัติว่า “ในกรณีที่เป็นอย่างสังหาริมทรัพย์ ถ้าผู้รับประกันภัยได้รู้ หรือควรจะได้รู้ว่ามีจำนองหรือบุริมสิทธิอย่างอื่นไซ้ ท่านยังมีให้ผู้รับประกันภัยใช้เงินให้แก่ผู้เอาประกันภัย จนกว่าจะได้บอกกล่าวเจตนาเช่นนั้นไปยังผู้รับจำนอง หรือเจ้าหน้าที่มีบุริมสิทธิคนอื่นแล้ว และมีได้รับคำคัดค้านการที่จะใช้เงินนั้นมาภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันบอกกล่าว แต่สิทธิอย่างใด ๆ ที่ได้ไปจดทะเบียน ณ หอทะเบียนที่ดินนั้น ท่านให้ถือว่าเป็นอันรู้ถึงผู้รับประกันภัย วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงการจำนองสังหาริมทรัพย์ที่กฎหมายอนุญาตให้ทำได้นั้นด้วย”

ผู้รับประกันภัยจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยมิได้ ถ้าผู้รับประกันภัยได้รู้หรือควรจะได้รู้ว่ามีจำนองหรือมีบุริมสิทธิพิเศษเหนือสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา ๒๗๓ และถ้ามีการจดทะเบียนหรือจดจำนองในกรณีสังหาริมทรัพย์ที่กฎหมายอนุญาตให้จำนองได้ ถือว่าผู้รับประกันภัยได้รู้ ผู้รับประกันภัยจะต้องปฏิบัติตามมาตรา ๒๓๑ วรรค ๒ ก่อนจึงจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เอาประกันภัยได้

มาตรา ๒๓๑ วรรค ๓ บัญญัติว่า “ในกรณีที่เป็นอย่างสังหาริมทรัพย์ ผู้รับประกันภัยจะใช้เงินให้แก่ผู้เอาประกันภัยโดยตรงก็ได้ เว้นแต่ตนจะได้รู้หรือควรจะได้รู้ว่าทรัพย์สินนั้นตกอยู่ในบังคับจำนองหรือบุริมสิทธิอย่างอื่น”

ถ้าวัตถุที่เอาประกันเป็นสังหาริมทรัพย์ ผู้รับประกันภัยจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยเองก็ได้ เว้นแต่จะได้รู้หรือควรจะได้รู้ว่าทรัพย์สินนั้นตกอยู่ในบังคับจำนองหรือบุริมสิทธิพิเศษเหนือสังหาริมทรัพย์ (มาตรา ๒๕๔) ผู้รับประกันภัยจะใช้เงินให้แก่ผู้เอาประกันภัยมิได้

มาตรา ๒๓๑ วรรค ๔ บัญญัติว่า “ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบเจ้าหน้าที่ ถ้าทรัพย์สิน

สินอันได้เอาประกันภัยไว้ในวันใดคืนมาหรือได้จัดของแทนให้”

มาตรา ๒๓๑ วรรค ๔ นี้ เป็นข้อยกเว้นที่ผู้รับประกันภัยมิต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ถ้า
ทรัพย์สินอันได้เอาประกันภัยไว้ในวันใดคืนมาหรือได้จัดของแทนให้

การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในการที่ทรัพย์สินถูกวินาศภัยหรือบุบสลายในกรณีที่นี่
ของผู้รับจ้างนอง ผู้จำหน่าย หรือเจ้าหนี้บุริมสิทธิยังไม่ถึงกำหนดชำระ และยังตกลงกับลูกหนี้ไม่
ได้ ก็อาจจะนำเงินไปวางไว้ ณ สำนักงานวางทรัพย์ เว้นแต่ลูกหนี้ (ผู้รับประกันภัย) อันสมควร
ให้ใช้ได้ (มาตรา ๒๓๒) ซึ่งตามมาตรา ๒๓๒ นี้ใช้บังคับเฉพาะการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน
อันต้องจ่ายเป็นเงินเท่านั้น

บทที่ ๒

ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัย

ถึงแม้จะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ผู้รับประกันจะต้องรับผิดดังได้กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่ก็มีข้อยกเว้นซึ่งผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดเมื่อมีความวินาศภัยเกิดขึ้น

มาตรา ๘๗๕ บัญญัติว่า “ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในเมื่อความวินาศภัยหรือเหตุอื่นซึ่งได้ระบุไว้ในสัญญาอันได้เกิดขึ้นเพราะความทุจริตหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันโยชน์

ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในความวินาศภัยอันเป็นผลโดยตรงมา แต่ความไม่สมประกอบในเนื้อแห่งวัตถุที่เอาประกันภัย เว้นแต่จะได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่น”

ดังนั้น ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยโดยหลักอาจกล่าวได้ดังนี้

- (๑) ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบโดยผลของกฎหมาย
- (๒) ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบโดยผลของสัญญา

๑. โดยผลของกฎหมาย

- (๑) วินาศภัยเกิดขึ้นเพราะความทุจริตของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันโยชน์
- (๒) วินาศภัยเกิดขึ้นเพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันโยชน์
- (๓) วินาศภัยเป็นผลโดยตรงมาแต่ความไม่สมประกอบในเนื้อแห่งวัตถุที่เอาประกันภัย

๑) วินาศภัยเกิดขึ้นเพราะความทุจริตของผู้เอาประกันภัย

คำว่า “ทุจริต” อย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการทุจริตนั้น ถือตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา คือต้องมีเจตนากระทำให้เกิดวินาศภัยขึ้นโดยผู้เอาประกันหรือผู้รับประกันโยชน์กระทำโดยรู้สำนึกประสงค์ต่อผลที่จะเกิดขึ้น หรือเล็งเห็นผลจากการกระทำของตน มุ่งโดยตรงจะให้เกิดภัยหรือโดยที่เห็นว่าผลจะต้องเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น เมื่อเกิดภัยขึ้นผู้รับประกัน

ภัยไม่ต้องรับผิด เพราะโดยถือหลักว่าบุคคลย่อมไม่สามารถถือเอาประโยชน์จากความผิดของตนได้ แต่มีบางกรณีที่ผู้รับประกันภัยหรือผู้รับประกันประโยชน์จำเป็นต้องกระทำต่อทรัพย์สิน เช่น ต้องทำลายทรัพย์สินเพื่อป้องกันวินาศภัย ถือว่าผู้รับประกันภัยไม่พ้นความรับผิด ไม่เป็นข้อยกเว้นความรับผิดตามมาตรา ๘๗๕

การทุจริตนั้นต้องเกิดขึ้นโดยผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันประโยชน์เท่านั้น แม้การทุจริตจะเกิดขึ้นโดยผู้ใกล้ชิดกับผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันประโยชน์เช่นเป็นสามีภริยา บุตร เพื่อน บุคคลในครอบครัว โดยผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันประโยชน์ไม่ได้สมคบหรือใช้ให้กระทำ ผู้รับประกันภัยยังคงต้องรับผิดอยู่นั่นเอง และไม่ใช้กรณีลูกหนี้ต้องรับผิดชอบในความผิดของตัวแทนแห่งตนกับทั้งของบุคคลที่ตนใช้ในการชำระหนี้ นั้น โดยขนาดเสมอกับเป็นความผิดของตน (มาตรา ๒๒๐) แต่กรณีนี้เป็นเรื่องและผู้เอาประกันภัยเสียหายโดยเกิดวินาศภัยตามสัญญา ผู้รับประกันภัยจึงตกเป็นลูกหนี้ที่จะต้องปฏิบัติชำระหนี้ตามสัญญา มิใช่ผู้เอาประกันภัยตกเป็นลูกหนี้

ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าวินาศภัยนั้นเกิดขึ้นโดยความทุจริตของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันประโยชน์แล้ว มาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัยบัญญัติว่า “ในกรณีที่วินาศภัยเกิดแก่ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีเหตุอันควรสงสัยว่าวินาศภัยนั้นเกิดขึ้นด้วยความทุจริตของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันประโยชน์ตามกรรมธรรม์ประกันภัย ให้พนักงานสอบสวนแจ้งเหตุที่สงสัยนั้นไปยังนายทะเบียน ในกรณีเช่นนี้ให้นายทะเบียนมีอำนาจออกคำสั่งไปยังบริษัทให้งดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามกรรมธรรม์ประกันภัยรายที่สงสัยนั้นไว้ เมื่อเหตุอันควรสงสัยนั้นหมดไปแล้วให้นายทะเบียนถอนคำสั่งนั้นเสียและให้แจ้งการถอนคำสั่งนั้นไปยังบริษัทและผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันประโยชน์ตามกรรมธรรม์ประกันภัย

ในกรณีที่นายทะเบียนออกคำสั่งให้งดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนระงับอยู่นับแต่วันที่นายทะเบียนออกคำสั่งจนถึงวันถอนคำสั่งนั้น”

๑๓๗/๖-๑๓๘๐/๒๕๐๘ บริษัทรับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในเมื่อทรัพย์สินที่เอาประกันภัยถูกไฟไหม้อันเนื่องมาจากความทุจริตของผู้เอาประกันภัย

๑๔๖๘/๒๕๒๑ ผู้ถือหุ้นของบริษัทโจทก์ถูกอัยการฟ้องคดีอาญาว่าวางเพลิงเผาบริษัทโจทก์ ศาลพิพากษายกฟ้อง ข้อนี้ไม่ผูกพันบริษัทรับประกันภัยจำเลยในคดีแพ่งที่จะอ้างว่าโจทก์รู้เห็นในการวางเพลิงโดยทุจริต จึงไม่ต้องรับผิดใช้ค่าทดแทนตามสัญญาประกันภัยที่ไฟไหม้บริษัทโจทก์ ซึ่งเป็นคดีคนละเรื่องไม่เกี่ยวเนื่องกันและคู่ความต่างคนกัน

๒) วิทยาศาสตร์เกิดขึ้นเพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัย

ความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ถือว่าเป็นเจตนาฉ้อฉลอย่างหนึ่ง^(๑) การที่ไม่ใช้ความระวังเสียเลยซึ่งถ้าหากได้ใช้ความระวังแม้เพียงเล็กน้อยก็绝不会เกิดภัยขึ้น^(๒)

ความประมาทเลินเล่อของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยที่ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบนั้น จะต้องเป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง มิใช่แต่เพียงประมาทเลินเล่ออย่างธรรมดาเท่านั้น แต่ถ้าเป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้อื่นแล้ว แม้จะเป็นบุคคลในครอบครัว คนใกล้ชิด เพื่อน ฯลฯ ของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย เหตุผลเดียวกับกรณีข้อยกเว้นถ้าผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยไม่ได้มีส่วนร่วมด้วยหรือไม่ได้ใช้ให้กระทำ ผู้รับประกันภัยก็ไม่พ้นความรับผิดชอบ

๙๑๘/๒๕๑๙ โจทก์จอดรถไว้ใกล้ที่ว่าการอำเภอ ซึ่งบริเวณนั้นมีรถยนต์คันอื่นจอดอยู่ด้วย โดยปิดกระจกและล็อกกุญแจเรียบร้อยแล้ว เป็นการใช้ความระมัดระวังในการสงวนทรัพย์สินเช่นวิญญูชนจะพึงประพฤติกการณ ดังนั้นโจทก์จึงมิได้ประมาทเลินเล่อเมื่อรถยนต์คันดังกล่าวถูกคนร้ายลักไป จำเลยต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัย

๑๗๔๒/๒๕๒๐ โจทก์ไม่จ้างคนยามเฝ้าสถานที่และจัดหาเครื่องดับเพลิงหลังจากที่ถูกวางเพลิงมาครั้งหนึ่ง ไม่เป็นประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

๒๖๐/๒๕๒๓ รถยนต์ราคา ๑๐๐,๐๐๐ บาท ผู้เช่าซื้อเอาประกันภัยไว้ ๖๐,๐๐๐ บาท ระบุผู้ให้เช่าซื้อเป็นผู้รับประกันภัย ขณะรถหายโจทก์ได้รับค่าเช่าซื้อมาบ้างแล้ว ยังคงค้างอยู่ ๓๒,๖๖๙ บาท ผู้เอาประกันภัยตั้งกุญแจติดเครื่องยนต์ออกแต่มิได้ล็อกกุญแจประตูรถยนต์ไปซื้อถ้วยเตี้ยวางที่จอดรถไว้ ๓๐ เมตร เป็นเวลา ๑๐ นาที มีคนอยู่ในบริเวณนั้น รถหายไป ไม่เป็นประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ผู้รับประกันภัยต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท กับดอกเบี้ยร้อยละ ๗ ครั้งต่อปีแก่ผู้ให้เช่าซื้อผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์

๓๑๒/๒๕๒๓ โจทก์ขับรถยนต์ผ่านเสาสัญญาณไฟไปแล้ว ๓ คันใน ๔ คัน ก็ถูกรถแท็กซี่ซึ่งขับมาทางซ้ายชนที่ประตูเพราะได้ไฟเขียวโดยไม่ต้องหยุดรอ การขับรถของโจทก์เป็นการประมาทฝ่าฝืนสัญญาณไฟแดงอย่างธรรมดา ไม่ใช่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๘๗๙

(๑) ตำรว ดันตราภกรณ, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, ๒๕๑๖, หน้า ๖๘.

(๒) ศาสตราจารยัจฉดิ ดิงศภทิย, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, หน้า ๗๑.

๑๓๗๗/๒๕๒๔ โจทก์ให้เช่าซื้อรถยนต์ที่โจทก์เอาประกันภัยไว้ ผู้เช่าซื้อให้ลูกจ้าง ขับรถรับจ้างแล้วเกิดเหตุรถเสียหายขึ้น มิใช่เกิดเหตุเพราะการกระทำของโจทก์หรือนุคคลที่ โจทก์ใช้ให้กระทำโดยตรง ไม่ต้องวินิจฉัยว่าลูกจ้างของผู้เช่าซื้อขับรถโดยประมาทเส้นเล่อ อย่างร้ายแรงหรือไม่ โจทก์ผู้รับประกันภัยเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยได้

๒๖๔๘/๒๕๒๔ ความวินาศภัยได้เกิดขึ้นเพราะความประมาทของจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็น ลูกจ้างของจำเลยที่ ๒ กระทำไปในทางการที่จ้าง จึงถือไม่ได้ว่าเหตุเกิดขึ้นเพราะความประมาท เส้นเล่ออย่างร้ายแรงของจำเลยที่ ๒ ผู้เอาประกันภัย จำเลยที่ ๓ ผู้รับประกันภัยจำต้อง ร่วมรับผิดชอบด้วย

๕๐๖-๕๐๘/๒๕๒๕ โจทก์ฟ้องให้จำเลยซึ่งเป็นคนขับรถฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบฐานละเมิด แม้ เหตุที่รถชนกันจะเกิดจากความประมาทร่วมของคนขับรถทั้งสองฝ่าย เมื่อโจทก์มิได้มีส่วน ร่วมในความประมาทนั้นด้วย จำเลยก็ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์เต็มตามจำนวนความเสียหาย มิใช่ รับผิดชอบเพียงกึ่งหนึ่ง

กรมธรรม์ประกันภัยที่ว่า “๕๐,๐๐๐ บาท ต่อหนึ่งคน ๕๐,๐๐๐ บาท ต่อหนึ่งครั้ง” มี ความหมายว่า ถ้าบุคคลภายนอกได้รับความเสียหายหลายคนก็ต้องเฉลี่ยค่าสินไหมทดแทนกัน ไปในจำนวนเงิน ๕๐,๐๐๐ บาทเท่านั้น

๗๓๖/๒๕๒๕ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๘๗๙ เป็นบทบัญญัติที่ยกเว้น ความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยต่อความเสียหายโดยเคร่งครัด คือหมายถึงความประมาทเส้นเล่อ อย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยเท่านั้น

ข้อยกเว้นในกรณีผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยทุจริตหรือประมาทเส้นเล่ออย่าง ร้ายแรงก่อความเสียหายขึ้นนั้น เป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่ง คู่กรณีจะตกลงเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นมิได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรา ๓๗๓ ซึ่งบัญญัติ ว่า “ความตกลงที่ทำไว้ล่วงหน้าเป็นข้อความยกเว้นมิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเพื่อถ่วงดุลหรือ ความประมาทเส้นเล่ออย่างร้ายแรงของตนนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ” ถึงแม้ผู้เอาประกันภัยหรือ ผู้รับประกันภัยจะไม่ใช้ลูกหนี้ที่ลูกหนี้จะกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบตามมาตรา ๓๗๓ ไม่ได้ ก็ตาม แต่การที่จะตกลงยกเว้นการทุจริตหรือความประมาทเส้นเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอา ประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยเป็นการขัดต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยและขัดกับหลัก ของสัญญาประกันภัย ซึ่งเป็นสัญญาที่ต้องมีสุจริตต่อกันอย่างยิ่ง

๓) วินาศภัยเป็นผลโดยตรงมาแต่ความไม่สมประกอบในเนื้อแห่งวัตถุที่เอาประกัน ภัย เว้นแต่จะตกลงเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๘๗๙ วรรค ๒ บัญญัติว่า “ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบในความวินาศภัยอันเป็นผลโดยตรงมาแต่ความไม่สมประกอบในเนื้อแห่งวัตถุที่เอาประกัน ภัย เว้นแต่จะตกลงกันเป็นอย่างอื่น”

สัญญาประกันวินาศภัยนั้นมุ่งหมายถึงภัยที่จะเกิดขึ้นกับวัตถุที่เอาประกัน โดยเป็นภัยที่เกิดมาจากภายนอกที่บังเอิญเกิดขึ้นแก่วัตถุที่เอาประกัน ภัย ไม่ใช่เป็นภัยที่เกิดขึ้นจากภายในตัวของวัตถุนั้นเอง หรือจากความไม่สมประกอบในเนื้อของวัตถุที่เอาประกันนั้น ซึ่งผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบในเหตุจากสภาพหรือความไม่สมประกอบนี้ ความไม่สมประกอบในเนื้อวัตถุ เช่นเอาประกันภัยตึกหลังหนึ่งไว้ แต่การก่อสร้างตึกนั้นไม่ถูกต้องตามแบบ ใช้อวัสดุก่อสร้างไม่ถูกต้องทำให้ตึกหลังนั้นทรุดพังลง ผู้รับประกันไม่ต้องรับผิดชอบ เมื่อผู้รับประกันภัยยังไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสภาพหรือความไม่สมประกอบในเนื้อวัตถุที่เอาประกัน ภัยแล้ว ทำให้เห็นว่าผู้รับประกันภัยก็ไม่ควรต้องรับผิดชอบในความเสียหายอย่างใดที่เป็นไปตามธรรมชาติของวัตถุนั้นด้วย เพราะความเสื่อมโทรมตามธรรมชาตินี้ย่อมเกิดขึ้นเป็นปกติวิสัยอยู่แล้วโดยไม่มีใครสามารถป้องกันได้ จึงไม่มีเหตุผลใดที่ผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบไม่ว่าที่เนาเสียไปโดยธรรมชาติ สัตว์ที่แก่ตายไป หรือหน้ที่ตกเป็นโมฆะเมื่อลูกหน้ไม่ต้องปฏิบัติชำระหนี้ เมื่อหน้ที่ตกเป็นโมฆะแล้วย่อมไม่มีเหตุผลใดที่ยังจะต้องให้ผู้รับประกันภัยรับผิดชอบอีก แม้ผู้รับประกันภัยจะไม่ต้องรับผิดชอบในความวินาศภัยที่เกิดขึ้นเพราะความไม่สมประกอบในเนื้อวัตถุที่เอาประกันภัยก็ตาม แต่คู่กรณีอาจจะตกลงเป็นอย่างอื่นได้ โดยอาจตกลงให้ผู้รับประกันภัยยังคงต้องรับผิดชอบแม้ความวินาศภัยจะเกิดจากความไม่สมประกอบในเนื้อแห่งวัตถุที่เอาประกันภัยก็ตาม เช่นวัตถุที่เอาประกันเป็นผลไม้ แก๊ส น้ำมัน ซึ่งอาจจะเนาเสียหรือเกิดความเสียหายโดยสภาพของตัวมันเองได้ง่าย ถ้าตกลงให้ผู้รับประกันต้องรับผิดชอบแม้จะในกรณีนี้ด้วยผู้รับประกันภัยก็ต้องรับผิดชอบ ซึ่งต่างกับการรับประกันความทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันโยชน์ที่ไม่สามารถตกลงเป็นอย่างอื่นได้

๓๓๐/๒๕๑๙ คณงานของโจทก์จุดไฟหม้อน้ำตามปกติ แต่ไม่ได้ตรวจดูสายน้ำมันซึ่งเก่าหลวม น้ำมันไหลออกมากจนระเบิดขึ้นเพราะไฟลุกไหม้ เป็นประมาทเลินเล่อแต่ไม่ถึงกับร้ายแรง ลิ้นหม้อน้ำเปิดไม่ทันเพราะความร้อนมากก็ไม่ใช่ความไม่สมประกอบของวัตถุที่เอาประกันภัย ผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบในความเสียหาย แม้เกิดจากระเบิดซึ่งเป็นผลจากไฟนั้นเอง แต่เฉพาะความเสียหายต่อวัตถุที่ประกันภัยซึ่งไม่รวมถึงอาคารและสต็อกสินค้า ไม่รวมถึง

วัตถุประสงค์ ข้อกำหนดในกรมธรรม์ให้ฟ้องใน ๓ เดือน ชัดต่อมาตรา ๑๙๑, ๘๘๒ บังคับไม่ได้

๒๒๙/๒๕๒๐ รับประกันไฟไหม้ เหตุเกิดเพราะสายลวดทองแดงร้อนจัดจนฉนวนไฟไหม้ละลายไฟฟ้าลัดวงจร เครื่องปั้มน้ำเย็นหยุดทำงาน ใอน้ำในหม้อน้ำร้อนขยายตัวจนระเบิด ทำให้ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไว้เสียหาย ดังนี้ไม่พอฟังว่าเกิดเพลิงไหม้อันผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัย

๒. โดยผลของสัญญา

เมื่อมีเงื่อนไขระบุยกเว้นความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยไว้ในสัญญา ในสัญญาประกันภัยนั้นกฎหมายอนุญาตให้คู่สัญญาดกลงเงื่อนไขของสัญญาประกันภัยได้เท่าที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยมาตรา ๑๑๔ บัญญัติว่า “การใดเป็นการผิดแผกแตกต่างกับบทบัญญัติของกฎหมายใด ๆ ถ้ามิใช่กฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว เพียงแต่เหตุเท่านั้น ท่านว่าการนั้นหาเป็นโมฆะไม่” คู่สัญญาย่อมตกลงเงื่อนไขเพิ่มเติมหรือแตกต่างจากที่กฎหมายกำหนดไว้แล้วนั้นย่อมทำได้ โดยเฉพาะในสัญญาประกันภัย ผู้รับประกันภัยมักจะกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ มากมาย ซึ่งเงื่อนไขในสัญญาประกันภัยอาจเป็นเงื่อนไขความรับผิดชอบหรือเงื่อนไขอื่นใดก็ได้กฎหมายย่อมเคารพความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาของคู่สัญญาเสมอ

โดยปกติแล้วผู้รับประกันภัยมักจะเป็นผู้จัดทำกรมธรรม์ประกันภัยขึ้นมา แม้ในพระราชบัญญัติประกันวินาศภัยมาตรา ๒๑ และในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๘๖๗ จะได้บังคับถึงแบบข้อความตามที่นายทะเบียนเห็นชอบและมีรายการตามที่กฎหมายกำหนด แต่ผู้รับประกันภัยก็เป็นฝ่ายร่างและจัดทำขึ้นย่อมจะต้องจัดทำให้เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตน ดังนั้นในกรณีที่มีการตีความถ้ามีข้อสงสัยอันใดจะต้องตีความให้เป็นประโยชน์แก่ผู้เอาประกันภัย ดังนั้น การกำหนดเงื่อนไขนั้นจึงต้องให้ชัดเจนว่าผู้รับประกันไม่ต้องรับผิดชอบในเงื่อนไขใด หรือว่าจะทำให้สัญญานั้นสิ้นสุดลง ฯลฯ ถ้ากำหนดเอาไว้ไม่ชัดเจนไม่มีข้อความใดแสดงว่าผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบหรือทำให้สัญญาประกันภัยนั้นสุดสิ้นลง หรือคู่สัญญาอาจตกลงกำหนดเงื่อนไขประการอื่น ๆ ซึ่งต้องกำหนดให้ชัดแจ้ง

เงื่อนไขบางอย่างอาจเป็นเงื่อนไขบังคับหรือถ้าเกิดกรณีใดขึ้นให้ถือว่าสัญญานั้นสิ้นสุด ฉะนั้น ถ้าเกิดภัยขึ้นภายหลังจากนั้นถือว่าผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบ หรืออาจเป็นเงื่อนไขให้ผู้รับประกันภัยมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ แต่กรณีนี้ถ้าหากผู้รับประกันภัยยังไม่ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา ผู้รับประกันภัยยังคงต้องรับผิดชอบ

บทที่ ๓ การประกันหลายรายในวัตถุประสงค์เดียวกัน

ผู้อาประกันภัยอาจจะเอาประกันภัยไว้หลายรายในวัตถุประสงค์เดียวกันก็ได้ สัญญาประกันภัยที่ทำขึ้นทุกรายมีผลใช้บังคับ เว้นแต่จะมีเงื่อนไขห้ามไว้ในข้อสัญญา ซึ่งเงื่อนไขนั้นจะต้องระบุไว้โดยชัดแจ้ง เช่น มีเงื่อนไขระบุห้ามมิให้เอาประกันภัยรายอื่น หรือต้องระบุไว้ในสัญญาประกันภัยว่าเคยเอาประกันภัยรายอื่นไว้หรือไม่ หรืออาจจะกำหนดเงื่อนไขว่าจะเอาประกันภัยรายอื่นอีกจะต้องแจ้งให้ผู้รับประกันทราบ หรือกำหนดเงื่อนไขทำนองเดียวกันนี้ที่ให้ผู้รับประกันภัยมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหรือบอกปิดไม่ยอมรับผิดถ้าผู้อาประกันไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นได้

เมื่อมีการเอาประกันภัยหลายรายในวัตถุประสงค์เดียวกัน จึงเป็นปัญหาว่าผู้อาประกันภัยจะมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันแต่ละรายเพียงไร ถ้าผู้อาประกันภัยได้เอาประกันภัยแต่ละรายรวมกันแล้วไม่เกินกว่าจำนวนที่เสียหายจริงก็ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด ผู้อาประกันภัยก็มีสิทธิได้รับชดใช้ทุกราย แต่ถ้าเอาประกันภัยรวมแล้วท่วมจำนวนวินาศภัยจริง ผู้อาประกันภัยก็ไม่มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนเกินกว่าความเสียหายที่แท้จริง ดังนั้นในกรณีเช่นนี้จึงมีปัญหาค่าจะเฉลี่ยความรับผิดไปยังผู้รับประกันภัยแต่ละรายมากน้อยเท่าใด การเฉลี่ยความรับผิดของผู้รับประกันภัยในกรณีที่ทำสัญญาประกันภัยหลายรายในวัตถุประสงค์เดียวกันอาจจะพิจารณาได้ดังนี้

๑. หลักวินิจฉัยประกันวินาศภัยหลายราย

อย่างไรจึงจะเรียกว่าเป็นการประกันภัยหลายรายในวัตถุประสงค์เดียวกัน

๑) ผู้รับประกันภัยในสัญญาประกันภัยแต่ละฉบับจะต้องเป็นคนละคนกันโดยมาตรา ๘๗๐ ใช้คำว่า “ผู้รับประกันภัยแต่ละคน” คือจะต้องมีสัญญาประกันภัยหลายรายโดยมีผู้รับประกันภัยต่างกัน ถ้าทำสัญญาประกันภัยหลายฉบับแต่ผู้รับประกันภัยคนเดียวกัน ก็ไม่เป็นการประกันวินาศภัยหลายรายตามมาตรา ๘๗๐

๒) วัตถุที่เอาประกันภัยจะต้องเป็นวัตถุเดียวกัน หมายถึงสิ่งที่เอาประกันภัยไว้เป็นสิ่งเดียวกัน เช่น เอาประกันภัยรถยนต์ไว้กับบริษัท ก. ต่อมาได้นำรถยนต์คันเดียวกันนั้นไปประกันไว้กับบริษัท ข. อีก แต่ถ้าเป็นกรณีที่เขียวเป็นเจ้าของบ้าน รถยนต์ เครื่องเพชร ได้เอาประกันทรัพย์สินเหล่านั้นโดยนำบ้านไปประกันภัยไว้กับบริษัท ก. รถยนต์ประกันไว้กับบริษัท ข. เครื่องเพชรประกันไว้กับบริษัท ค. ดังนั้น ไม่เป็นการประกันวินาศภัยหลายราย แต่ถ้าเป็นกรณีที่สัญญาประกันภัยฉบับเดียวมีวัตถุที่เอาประกันภัยหลายอย่าง เช่น เอาประกันภัยบ้าน รถยนต์ เครื่องเพชร ในคราวเดียวกัน ต่อมาผู้เอาประกันภัยคนเดียวกันนั้นก็นำเอาวัตถุที่เอาประกันภัยบางสิ่งบางอย่างซึ่งได้เอาประกันภัยไว้แล้วนั้นไปทำสัญญาประกันภัยอีก เช่น นำรถยนต์ไปทำสัญญาประกันภัยอีก ก็ถือเป็นสัญญาประกันภัยหลายรายได้

๓) ภัยตามสัญญาประกันภัยหลายรายนั้นจะต้องเป็นภัยอย่างเดียวกัน เช่น ประกันอัคคีภัยก็ต้องเป็นประกันอัคคีภัยเช่นเดียวกัน แม้จะเรียกชื่อต่างกันก็ตาม เช่น สัญญาฉบับหนึ่งมีข้อความว่าประกันไฟ อีกฉบับหนึ่งใช้คำว่าประกันอัคคีภัย ซึ่งก็คือภัยจากไฟไหม้เช่นเดียวกัน แต่ถ้ารายหนึ่งเอาประกันอัคคีภัย แต่อีกรายหนึ่งเอาประกันภัยความเสียหายที่เกิดจากพายุกหรือถูกระเบิด ซึ่งไม่เป็นภัยอย่างเดียวกัน ไม่เป็นการประกันภัยหลายราย

ในสัญญาประกันภัยฉบับเดียวกันอาจจะเอาประกันในวินาศภัยหลายอย่าง เช่น เอาประกันภัยรถยนต์คันหนึ่งจากการถูกโจรกรรมและประกันอุบัติเหตุด้วย ดังนี้ไม่เป็นการประกันภัยหลายราย แต่ต่อมาได้นำรถยนต์คันเดียวกันนั้นไปประกันวินาศภัยอีก ถ้าได้เอาประกันภัยอย่างเดียวกับที่ได้เอาประกันภัยครั้งแรก เช่นครั้งหลังเอาประกันภัยการถูกโจรกรรมและประกันอัคคีภัย ในส่วนที่เอาประกันภัยครั้งแรกกับครั้งหลังเป็นภัยอย่างเดียวกัน ก็ถือว่าเป็นการประกันภัยหลายรายแล้ว

๔) ต้องเพื่อประโยชน์อันเดียวกัน สัญญาประกันภัยอาจจะมีผู้เอาประกันภัยกับผู้รับประโยชน์ต่างคนก็ได้ ถ้าเป็นกรณีที่ผู้เอาประกันภัยต่างคนกันเอาประกันภัยในสิ่งเดียวกันเพื่อประโยชน์ของบุคคลเดียวกัน เป็นการประกันภัยหลายรายได้ เช่น เจ้าของบ้านเป็นผู้ให้เช่าได้เอาประกันภัยไว้ ผู้เช่าบ้านหลังนั้นได้เอาประกันภัยในวินาศภัยเดียวกันเพื่อประโยชน์ของผู้ให้เช่าคือเจ้าของบ้าน ถือว่าเป็นการประกันภัยหลายราย แต่ถ้าผู้ให้เช่าซึ่งเป็นเจ้าของบ้านเอาประกันภัยไว้ ผู้เช่า ผู้รับจำนองต่างก็เอาประกันภัยไว้เช่นเดียวกัน แต่เพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือเช่น ผู้เช่าซื้อรถยนต์ได้เอาประกันภัยรถยนต์เพื่อตน ผู้ให้เช่าซื้อก็ได้เอาประกันภัยรถยนต์คันนั้นเช่นเดียวกันเพื่อตนเองไม่ใช่เป็นการประกันภัยหลายรายตามมาตรา ๘๗๐

ในกรณีประกันภัยหลายรายไม่จำเป็นจะต้องพิจารณาว่าผู้เอาประกันภัยเป็นบุคคลคนเดียวหรือไม่ เพราะผู้เอาประกันภัยอาจจะเป็นผู้รับประโยชน์ด้วย หรือเป็นผู้เอาประกันภัย แต่บุคคลอื่นเป็นผู้รับประโยชน์ ถ้าผู้เอาประกันภัยเป็นผู้รับประโยชน์ด้วยและได้ทำสัญญาประกันภัยกับผู้รับประกันภัยต่างคนกันในวัตถุประสงค์เดียวกัน ก็เข้ากรณีเพื่อประโยชน์เดียวกัน จึงเป็นการประกันภัยหลายรายได้ แต่ถ้าผู้เอาประกันภัยเป็นคนเดียวกันแต่ผู้รับประโยชน์ต่างคนกันก็มีใช้เพื่อประโยชน์อันเดียวกัน ไม่เป็นการประกันภัยหลายราย

๕) สัญญาประกันภัยแต่ละรายจะต้องเป็นสัญญาที่ยังไม่สิ้นไป มีผลบังคับอยู่ได้ และยังอยู่ในระหว่างอายุการรับประกันภัย ถ้าหากการประกันภัยรายอื่นบังคับไม่ได้ เช่น ผิดเงื่อนไขในสัญญาเป็นเหตุให้ผู้รับประกันภัยบอกเลิกสัญญาหรือปฏิเสธไม่ยอมรับผิด หรือยังไม่ถึงเวลาเริ่มต้นแห่งสัญญา หรือสัญญาสิ้นสุดไปแล้ว เหลือเพียงสัญญาประกันภัยรายเดียวที่ยังบังคับกันได้สมบูรณ์ ถือว่าไม่ใช่เป็นการประกันภัยหลายราย

๒. สัญญาประกันภัยหลายรายที่ทำพร้อมกัน

อย่างไรจึงจะถือว่าเป็นสัญญาประกันภัยหลายรายที่ทำพร้อมกัน สัญญาประกันภัยอาจจะทำพร้อมกัน หรือทำก่อนหรือหลังกันก็ได้ ถ้าทำสัญญาประกันภัยหลายรายโดยลงวันเดียวกันถือว่าได้ทำพร้อมกัน (มาตรา ๘๗๐ วรรค ๒) ส่วนที่ว่าอย่างไรจึงจะถือว่าลงวันเดียวกันนั้นหมายความว่าได้ทำสัญญาประกันภัยวันเดียวกันโดยถือตามวันที่ทำสัญญาประกันภัย (มาตรา ๘๖๗ (๑๐)) โดยจะทำสัญญาเวลาใดก็ได้ เมื่อทำสัญญาประกันภัยวันเดียวกันแล้วก็เป็นการทำสัญญาประกันภัยพร้อมกันแล้ว วันที่ลงไว้ในสัญญา (วันที่ทำสัญญา) หมายถึงวันที่สัญญาเกิดขึ้นไม่ใช่วันที่กรมธรรม์ประกันภัยตามมาตรา ๘๖๗ (๑๑) ซึ่งวันที่กรมธรรม์ประกันภัยอาจจะเป็นวันเดียวกันหรือหลังจากทำสัญญาก็ได้ และไม่หมายถึงกำหนดเวลาเริ่มต้นหรือสิ้นสุดของสัญญาตามมาตรา ๘๖๗ (๖)

๓. ผลบังคับของการทำสัญญาประกันภัยหลายราย

แบ่งพิจารณาได้เป็น ๓ กรณี คือ

๑) ถ้าทำสัญญาประกันภัยไว้ตั้งแต่สองรายขึ้นไปเพื่อความวินาศภัยเดียวกันและจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยรวมทั้งหมดไม่เกินกว่าจำนวนที่วินาศจริง เช่น ดำเอาประกันภัยการสูญหายรถยนต์ ซึ่งตนซื้อมาในราคา ๓ แสนบาท ไว้กับแดงเป็นจำนวน ๑ แสนบาท และดำยังเอาประกันภัยรถยนต์ของตนคันนั้นกับเขียวอีกเป็นจำนวน ๒ แสนบาท ภายหลังรถยนต์

สูญหายไป ดังนั้นผู้รับประกันภัยแต่ละรายจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่จำผู้เอาประกันภัยเต็มจำนวนตามสัญญา ไม่ว่าสัญญาประกันภัยแต่ละรายนั้นจะทำพร้อมกันหรือไม่

๒) ถ้าทำสัญญาประกันภัยหลายรายพร้อมกันโดยจำนวนที่เอาประกันภัยรวมแล้วท่วมจำนวนวินาศจริง ตามมาตรา ๘๗๐ วรรค ๑ และวรรค ๒ บัญญัติว่า “ถ้าได้ทำสัญญาประกันภัยเป็นสองรายหรือกว่านั้นพร้อมกันเพื่อความวินาศภัยอันเดียวกัน และจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยรวมกันทั้งหมดนั้นท่วมจำนวนที่วินาศภัยจริงไซ้ ท่านว่าผู้รับประกันภัยของที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพียงเสมอจำนวนวินาศภัยเท่านั้น ผู้รับประกันภัยแต่ละคนต้องใช้เงินจำนวนวินาศจริงแบ่งตามส่วนมากน้อยที่ตนได้รับประกันภัยไว้

อันสัญญาประกันภัยทั้งหลายถ้าลงวันเดียวกัน ท่านให้ถือว่าได้ทำพร้อมกัน”

สัญญาประกันภัยไม่ว่าจะทำก่อนหรือหลังกัน ถ้าได้ลงวันเดียวกันแล้วถือว่าได้ทำพร้อมกัน (วันเดียวกันหมายถึงวันทำสัญญาตามมาตรา ๘๖๗ (๑๐)) และนอกจากจะต้องทำพร้อมกันแล้วยังต้องเป็นกรณีที่จำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยรวมกันทั้งหมดนั้นท่วมจำนวนวินาศจริงด้วย จึงจะต้องมีการแบ่งส่วนความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยแต่ละรายตามส่วนมากน้อยที่ตนรับประกันภัยไว้ โดยส่วนที่ผู้รับประกันแต่ละรายจะต้องรับผิดชอบเท่ากับจำนวนความวินาศที่แท้จริงคูณด้วยจำนวนเงินที่เอาประกันภัย ส่วนจำนวนที่ประกันภัยไว้ทั้งหมดทุกรายดังนี้

$$\text{ความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยแต่ละราย} = \frac{\text{จำนวนวินาศจริง} \times \text{จำนวนเงินที่เอาประกันภัย}}{\text{รวมยอดเงินเอาประกันภัยทุกราย}}$$

ตัวอย่างเช่น สดเอาประกันอัคคีภัยในบ้านของตนกับบริษัทโสเป็นเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท และทำสัญญาประกันอัคคีภัยในบ้านหลังนั้นกับบริษัทสวเป็นเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท และทำสัญญาประกันอัคคีภัยกับบริษัทสาวอีก ๕๐๐,๐๐๐ บาท ในวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๖ ทั้ง ๓ ราย แต่ค่าเสียหายที่แท้จริงเป็นจำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท บริษัทโส บริษัทสว และบริษัทสาวจะต้องรับผิดชอบดังนี้

บริษัทโสรับผิดชอบ	= $\frac{600,000 \times 200,000}{1,000,000}$	บาท
	= ๑๒๐,๐๐๐	บาท
บริษัทสวรับผิดชอบ	= $\frac{600,000 \times 300,000}{1,000,000}$	บาท
	= ๑๘๐,๐๐๐	บาท

$$\begin{aligned} \text{บริษัทสวาร์บผิดชอบ} &= \frac{600,000 \times 500,000}{1,000,000} && \text{บาท} \\ &= 300,000 && \text{บาท} \end{aligned}$$

ซึ่งค่าสินไหมทดแทนรวมทั้งหมดที่สุดจะได้รับเท่ากับ 600,000 บาท เท่ากับที่เสียหายจริง

มีปัญหว่าสัญญาประกันภัยที่ทำพร้อมกันนั้นแต่ปรากฏว่าสัญญาประกันภัยฉบับหนึ่งมีวัตถุประสงค์เอาประกันภัยอย่างอื่นรวมอยู่ด้วย เช่น สดเอาประกันภัยบ้านของตนไว้กับไลจำนวน 200,000 บาท และเอาประกันภัยบ้านหลังนั้นพร้อมกับตึกแถวอีกหลังหนึ่งไว้กับสวจำนวน 400,000 บาท โดยสวไม่ได้แบ่งแยกว่ารับประกันภัยแต่ละหลังจำนวนเท่าใด ถ้าเกิดเพลิงไหม้เฉพาะบ้านเสียหาย 300,000 บาท ต้องถือว่าจำนวนเงินที่เอาประกันของสวที่นำมาคิดในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเท่ากับ 400,000 บาท

$$\begin{aligned} \text{ความรับผิดของไล} &= \frac{300,000 \times 200,000}{600,000} && \text{บาท} \\ &= 100,000 && \text{บาท} \\ \text{ความรับผิดของสว} &= \frac{300,000 \times 400,000}{600,000} && \text{บาท} \\ &= 200,000 && \text{บาท} \end{aligned}$$

แต่ถ้าบ้านของสดและตึกเกิดเพลิงไหม้เสียหายทั้ง 2 หลัง การคิดคำนวณความรับผิดของบริษัทสวและไลจะเกิดปัญหาขึ้นว่าจะรับผิดในแต่ละรายการจำนวนเท่าใด ซึ่งต้องพิจารณาจากมาตรา ๘๗๐ ซึ่งบัญญัติว่า “.....ผู้รับประกันภัยแต่ละคนต้องใช้จ่ายเงินจำนวนวินาศจริงแบ่งตามส่วนมากน้อยที่ตนรับประกันภัยไว้” ถ้าสวไม่ได้แบ่งแยกจำนวนที่เอาประกันแต่ละหลังไว้ก็ควรจะต้องคิดเฉลี่ยความรับผิดเช่นเดียวกับในกรณีแรกที่เกิดเพลิงไหม้บ้านเสียหายเพียงหลังเดียว เพราะสวไม่มีข้ออ้างที่จะแบ่งส่วนความรับผิดในแต่ละหลังอย่างใด

ความรับผิดของไลที่รับประกันบ้านก็จะต้องรับผิดเท่าจำนวนเดิม คือ 100,000 บาท ส่วนความรับผิดของสวแยกออกเป็นกรณีตึกและบ้าน ความรับผิดของสวในความวินาศของบ้านเท่ากับ 200,000 บาทเช่นเดิม แต่สวรับประกันภัยไว้รวมเป็นเงิน 400,000 บาท เหลืออีก 200,000 บาท สวยังรับผิดในตึกอีก รวมสวต้องรับผิดในความเสียหายในบ้าน 200,000 บาท ตึกอีก 200,000 บาท รวมเป็น 400,000 บาท เมื่อสดเสียหายรวมเป็นเงิน 600,000 บาท ความรับผิดของสวและไลรวมกันแล้วเป็นจำนวน 500,000 บาท สดผู้เอาประกันภัยจะได้รับค่าสินไหมทดแทนไม่เกินความเสียหายที่แท้จริง และทั้งไลและสวผู้รับ

ประกันภัยก็จะรับผิดชอบไม่เกินจำนวนที่ตนรับประกันเช่นกัน จึงไม่ขัดต่อกฎหมายอย่างใด

ก) ถ้าทำสัญญาประกันภัยหลายรายไม่พร้อมกันโดยลงวันที่ก่อนหรือหลังกัน

มาตรา ๘๗๐ วรรค ๓ บัญญัติว่า “ถ้าได้ทำสัญญาประกันภัยเป็นสองรายหรือว่านั้นสืบเนื่องเป็นลำดับกัน ท่านว่าผู้รับประกันภัยคนแรกจะต้องรับผิดชอบเพื่อความวินาศภัยก่อน ถ้าและจำนวนเงินซึ่งผู้รับประกันภัยคนแรกได้ใช้นั้นยังไม่คุ้มจำนวนวินาศภัยไซ้ ผู้รับประกันภัยคนถัดไปก็ต้องรับผิดชอบในส่วนที่ยังขาดอยู่นั้นต่อ ๆ กันไปจนกว่าจะคุ้มวินาศ”

ถ้าผู้รับประกันภัยหลายรายรับประกันไว้ไม่พร้อมกัน ผู้รับประกันภัยแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบตามลำดับก่อนหลังกันเต็มตามจำนวนที่รับประกันภัยจนกว่าจะคุ้มความวินาศจริง ผู้เอาประกันภัยจะต้องเรียกร้องเอาจากผู้รับประกันภัยตามลำดับไป

ถ้าหากเรียกร้องเป็นไปตามลำดับแล้ว ผู้รับประกันภัยคนแรกชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ไม่ครบตามจำนวนที่ตนรับประกันภัย ผู้รับประกันภัยคนถัดไปก็ยังคงต้องรับผิดชอบตามที่ตนรับประกันภัยไว้อยู่แล้วไปไล่เบียดจากผู้รับประกันภัยคนแรกได้ตามมาตรา ๒๒๙ (๑)^(๑) (ในเรื่องรับช่วงสิทธิ) เช่นบ้านราคา ๖๐๐,๐๐๐ บาท บริษัท ก. รับประกันภัยลำดับแรกเป็นจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท บริษัท ข. รับประกันภัยลำดับหลังเป็นจำนวน ๔๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อเกิดเพลิงไหม้บ้านนั้นทั้งหลัง บริษัท ก. จะต้องเป็นผู้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนรายแรกเป็นเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท แต่ปรากฏว่าบริษัท ก. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ไม่ครบตามที่รับประกันภัยโดยชดใช้ให้เพียง ๔๐๐,๐๐๐ บาท บริษัท ข. ผู้รับประกันภัยถัดไป ซึ่งเดิมถ้าบริษัท ก. ใช้ครบ ๕๐๐,๐๐๐ บาท บริษัท ข. จะชดใช้อีก ๑๐๐,๐๐๐ บาท เท่านั้นก็จะเท่ากับความเสียหายจริง แต่เมื่อ ก. ชดใช้ขาดจำนวนไป ๑๐๐,๐๐๐ บาท ข. จึงต้องชดใช้เพิ่มเป็น ๒๐๐,๐๐๐ บาท แล้วบริษัท ข. ไปไล่เบียดเอาจากบริษัท ก. ให้บริษัท ก. ชดใช้เงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาทที่บริษัท ก. ควรจะเป็นผู้ชดใช้ให้กับผู้เอาประกันได้

๔. การสละสิทธิเรียกร้องของผู้เอาประกันวินาศภัย

๑) สัญญาประกันภัยหลายรายนั้น ความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยไม่ใช่ลักษณะหนี้รวม แต่เป็นกรณีที่ต่างคนต่างรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัยที่ได้ทำขึ้น จะนำหลักในเรื่องนี้ร่วมมาใช้บังคับไม่ได้ เช่นจะขอเฉลี่ยความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยแต่ละรายไม่ได้ หรือผู้

^(๑)ศาสตราจารย์จิติ ตังศภักดิ์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการประกันภัย, หน้า ๘๙.

รับประกันภัยคนแรกใช้หนี้ไปแล้วจะมาใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาจากผู้รับประกันภัยคนถัดไปไม่ได้ จะใช้สิทธิไล่เบี้ยได้เฉพาะกับบุคคลภายนอกที่ก่อภัยขึ้น (มาตรา ๘๘๐)

กฎหมายบัญญัติทำนองเดียวกับเรื่องหนี้ร่วมเฉพาะในมาตรา ๘๗๑ ในเรื่องการสละสิทธิเรียกร้องของผู้เอาประกันภัย ดังนี้

มาตรา ๘๗๑ บัญญัติว่า “ถ้าได้ทำสัญญาประกันภัยเป็นสองราย หรือกว่านั้นพร้อมกันก็ดี หรือสืบเนื่องเป็นลำดับกันก็ดี ท่านว่าการที่ยอมสละสิทธิอันมีต่อผู้รับประกันภัยรายหนึ่งนั้น ไม่กระทบกระทั่งถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้รับประกันภัยรายอื่น ๆ”

ดังนั้นการรับประกันภัยหลายรายพร้อมกัน ถ้าผู้เอาประกันภัยสละสิทธิที่ตนมีอยู่ต่อผู้รับประกันภัยรายหนึ่งรายใดย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงผู้รับประกันภัยรายอื่น คือไม่ทำให้สิทธิและหน้าที่ของผู้รับประกันภัยรายอื่นเปลี่ยนแปลงไปตามตัวอย่างข้างต้น สดทำสัญญาประกันอัคคีภัยบ้านไว้กับบริษัทไอเป็นเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท กับบริษัทสวายเป็นเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท และกับบริษัทสาวเป็นเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท โดยลงวันที่เดียวกัน เมื่อเกิดเพลิงไหม้บ้านหลังนั้นเสียหายเป็นเงิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท ทั้ง ๓ บริษัทจะต้องรับผิดชอบตามส่วนคือบริษัทไอรับผิดชอบจำนวน ๑๒๐,๐๐๐ บาท บริษัทสวายรับผิดชอบจำนวน ๑๘๐,๐๐๐ บาท และบริษัทสาวรับผิดชอบจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ถ้าสดสละสิทธิไม่เรียกร้องเอาจากบริษัทไอ สดก็คงมีสิทธิเรียกเอาจากบริษัทสวายจำนวน ๑๘๐,๐๐๐ บาท และบริษัทสาวจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาทเช่นเดิม สดผู้เอาประกันภัยไม่มีสิทธิเรียกร้องให้บริษัทสวายและบริษัทสาวรับผิดชอบเกินกว่าส่วนที่จะต้องชดใช้

แต่ถ้าเป็นสัญญาประกันภัยหลายรายและไม่พร้อมกัน หากผู้เอาประกันภัยสละสิทธิที่ตนมีอยู่ต่อผู้รับประกันภัยรายที่ทำสัญญาประกันภัยไว้ก่อน ผู้เอาประกันภัยก็คงมีสิทธิเรียกร้องเอาจากผู้รับประกันภัยรายที่ทำสัญญาไว้ต่อ ๆ มาได้เท่าที่ผู้รับประกันภัยรายนั้น ๆ ควรจะต้องรับผิดชอบ หากผู้เอาประกันภัยจะไม่ได้สละสิทธิเรียกร้องที่ตนมีอยู่ต่อผู้เอาประกันภัยรายก่อนนั้น เช่น ตามตัวอย่างข้างต้น บริษัท ก. รับประกันอัคคีภัยบ้านของแดงเป็นจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท บริษัท ข. รับประกันอัคคีภัยไว้ภายหลังเป็นจำนวน ๔๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อเกิดเพลิงไหม้บ้านของแดงเสียหายเป็นเงิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท บริษัท ก. จะต้องรับผิดชอบเป็นจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท และบริษัท ข. จะต้องรับผิดชอบเป็นจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ในส่วนที่ยังขาดอยู่ หากแดงสละสิทธิไม่เรียกร้องเอาจากบริษัท ก. บริษัท ข. ก็คงต้องรับผิดชอบเพียงจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาทเช่นเดิมเสมือนหนึ่งว่าแดงไม่ได้สละสิทธิเรียกร้องเอาจากบริษัท ก.

๑๖๐๓/๒๕๑๘ ผู้เอาประกันภัยรับใช้ค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยรายแรก บางส่วน ผู้รับประกันภัยรายหลังยังต้องรับผิดชอบในส่วนที่ยังขาด

บทที่ ๔

ผู้มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน

ผู้มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนคือผู้รับประโยชน์ ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลคนเดียวกับผู้เอาประกันหรือเป็นบุคคลภายนอกอื่น ๆ เช่นอาจจะเป็นผู้ที่ผู้เอาประกันยกประโยชน์ให้หรือเป็นผู้รับโอนทรัพย์สินที่เอาประกันไว้ เช่น ผู้รับจ้าง จ้างนำ บุริมสิทธิ ฯลฯ ซึ่งอาจจะแยกพิจารณาได้ดังนี้

๑. ผู้รับประโยชน์

ตามมาตรา ๘๖๒ วรรค ๓ บัญญัติว่า “คำว่า “ผู้รับประโยชน์” ท่านหมายความว่าบุคคลผู้จะพึงได้รับค่าสินไหมทดแทน หรือรับจำนวนเงินชี้ให้”

ผู้รับประโยชน์คือผู้ที่ได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันวินาศภัยนั่นเอง ซึ่งอาจจะเป็นคนเดียวกับผู้เอาประกันหรือไม่ได้ซึ่งได้ระบุไว้ในสัญญาให้เป็นผู้รับประโยชน์ ถ้าในสัญญาระบุให้บุคคลอื่นนอกจากผู้เอาประกันเป็นผู้รับประโยชน์ สัญญานั้นก็เป็นสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก สิทธิของผู้รับประโยชน์เป็นไปตามมาตรา ๓๗๔ มาตรา ๓๗๕ และมาตรา ๓๗๖ โดยบุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์มีสิทธิเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้คือผู้รับประกันภัยได้โดยตรงในนามของผู้รับประโยชน์เอง (มาตรา ๓๗๔) และสิทธิของผู้รับประโยชน์ก็ย่อมเกิดขึ้นตั้งแต่เวลาที่แสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ว่าจะถือเอาประโยชน์จากสัญญานั้น (มาตรา ๓๗๔ วรรค ๒) และเมื่อสิทธิของผู้รับประโยชน์ได้เกิดขึ้นแล้วคู่สัญญาจะเปลี่ยนแปลงหรือระงับสิทธินั้นในภายหลังไม่ได้ (มาตรา ๓๗๕) ถ้าผู้รับประโยชน์แสดงเจตนาจะถือเอาประโยชน์จากสัญญาประกันภัยแล้ว ผู้เอาประกันจะเปลี่ยนใจโดยเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์ใหม่หรือผู้เอาประกันเข้าเป็นผู้รับประโยชน์เองไม่ได้ และข้อต่อสู้อันเกิดแก่มูลสัญญานั้นลูกหนี้ (ผู้รับประกันภัย) อาจจะยกขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอกผู้จะได้รับประโยชน์จากสัญญานั้นได้ (มาตรา ๓๗๖)

๔๗๕/๒๕๒๒ โจทก์ที่ ๒ เช่าซื้อรถยนต์จากบริษัท ช. แล้วเอาประกันภัยไว้กับโจทก์ที่ ๑ ระบุให้บริษัท ช. เป็นผู้รับประกันภัย มีสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๗๔ ก่อนบริษัท ช. แสดงเจตนาเช่าซื้อรถยนต์ที่เช่าซื้อสูญหายไป และโจทก์ที่ ๑ ชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ที่ ๒ โดยตรงแล้ว จึงเป็นกรณีที่คู่สัญญาประกันภัยเปลี่ยนแปลงข้อตกลงระหว่างกันแล้ว โจทก์ที่ ๑ ย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของโจทก์ที่ ๒ ผู้เป็นเจ้าของนี้ตามมาตรา ๔๘๐ มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในนามของตนเองจากลูกหนี้ของโจทก์ที่ ๒ ได้ตามมาตรา ๒๒๖ ส่วนโจทก์ที่ ๒ ซึ่งฝากรถยนต์ไว้กับจำเลยและรถหายไป ก็มีสิทธิเรียกค่าเสียหายในส่วนที่ยังขาดอยู่จากจำเลยได้

๒. ผู้รับโอนวัตถุที่เอาประกันภัยไว้

เมื่อมีการโอนกรรมสิทธิ์ในตัววัตถุที่เอาประกันภัยไปยังบุคคลอื่น สิทธิในการที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนย่อมโอนไปด้วย (เฉพาะสัญญาที่ผู้เอาประกันภัยเป็นผู้รับประกันภัยด้วยเท่านั้น)

มาตรา ๔๗๕ วรรค ๑ บัญญัติว่า “ถ้าวัตถุอันได้เอาประกันภัยไว้ นั้น เปลี่ยนมือไปจากผู้เอาประกันภัยโดยพินัยกรรมก็ดี หรือโดยบัญญัติกฎหมายก็ดี ท่านว่าสิทธิอันมีอยู่ในสัญญาประกันภัยย่อมโอนตามไปด้วย”

เหตุที่กฎหมายต้องบัญญัติมาตรา ๔๗๕ ไว้โดยเฉพาะก็เพราะสิทธิของผู้เอาประกันภัยตามสัญญาเป็นสิทธิเฉพาะตัว โดยอาศัยความไว้วางใจซึ่งกันและกันโดยเฉพาะ หากไม่มีการบัญญัติมาตรา ๔๗๕ แล้วเมื่อวัตถุที่เอาประกันภัยโอนไป ส่วนได้เสียของผู้เอาประกันภัยย่อมสิ้นไปด้วย ถ้าเกิดวินาศภัยขึ้นภายหลังผู้รับโอนก็จะมีสิทธิได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนทำให้ผู้รับประกันภัยได้เปรียบ

การโอนวัตถุที่เอาประกันภัยตามมาตรา ๔๗๕ เป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เอาประกันภัย ดังนั้นผู้เอาประกันภัยจะต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในวัตถุที่เอาประกันภัยนั้นด้วย

การโอนวัตถุที่เอาประกันภัยตามมาตรา ๔๗๕ จะเป็นการโอนโดยผลของกฎหมายหรือโดยพินัยกรรมก็ได้ การโอนโดยผลของกฎหมายมีผลแตกต่างจากการโอนโดยทางนิติกรรม การโอนโดยผลของกฎหมายทำให้สิทธิในสัญญาประกันภัยโอนไปทันที แต่ถ้าเป็นการโอนโดยทางนิติกรรมจะต้องเป็นไปตามมาตรา ๔๗๕ วรรค ๒ คือ

มาตรา ๘๗๕ วรรค ๒ บัญญัติว่า “ถ้าในสัญญามิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น เมื่อผู้เอาประกันภัยโอนวัตถุที่เอาประกันภัยและบอกกล่าวการโอนไปยังผู้รับประกันภัยไซ้ร้ ท่านว่าสิทธิอันมีอยู่ในสัญญาประกันภัยนั้นย่อมโอนตามไปด้วย หนึ่ง ถ้าในการโอนเช่นนี้ช่องแห่งภัยเปลี่ยนแปลงไปหรือเพิ่มขึ้นหนักไซ้ร้ท่านว่าสัญญาประกันภัยนั้นกลายเป็นโมฆะ”

การโอนวัตถุที่เอาประกันภัยโดยทางนิติกรรม สัญญาประกันภัยนั้นจะต้องมิได้มีเงื่อนไขจำกัดห้ามโอนไว้โดยสัญญาประกันภัยหรือมีเงื่อนไขที่จะต้องกระทำเมื่อมีการโอนวัตถุที่เอาประกันภัย แต่จะโอนได้เมื่อใดนั้นมาตรา ๘๗๕ ไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน แต่เป็นที่เห็นได้ว่าการโอนจะทำได้ก่อนที่จะเกิดวินาศภัยเพราะถ้าโอนภายหลังจากที่เกิดวินาศภัยแล้ว สิทธิที่จะได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนย่อมเกิดขึ้นแล้วเป็นจำนวนที่แน่นอน ผู้เอาประกันภัยจึงอาจโอนสิทธิที่จะเรียกร้องได้ตามมาตรา ๓๐๖ ซึ่งเป็นหลักทั่วไป โดยสิทธิเรียกร้องย่อมโอนตกทอดไปได้เสมอแม้โดยทางมรดก จึงไม่ใช่สิทธิเฉพาะตัวและเมื่อเกิดวินาศภัยแล้วถ้าวัตถุที่เอาประกันภัยสูญเสียทั้งหมดก็ไม่มีอะไรจะโอนกรรมสิทธิ์กันอีก หรือแม้จะเสียหายเพียงบางส่วนแต่หนี้ตามสัญญาประกันภัยซึ่งผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ให้แก่ผู้เอาประกันภัยเกิดขึ้นแล้ว

การบอกกล่าวการโอนไปยังผู้รับประกันภัยตามมาตรา ๘๗๕ วรรค ๒ นั้น จะต้องบอกกล่าวไปยังผู้รับประกันภัยโดยตรง โดยจะบอกกล่าวด้วยวาจาก็ได้ (๒๓๑๐/๒๕๒๐) เว้นแต่ในสัญญานั้นจะกำหนดว่าต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือ (๒๓๑๐/๒๕๒๐, ๒๕๑๒ - ๒๕๑๔/๒๕๑๗) และการบอกกล่าวไปยังผู้รับประกันภัยกฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าใครเป็นผู้บอกกล่าวเพียงแต่บัญญัติว่าต้องบอกกล่าวไปยังผู้รับประกันภัยเท่านั้น แต่ก็พอจะพิจารณาได้ว่าผู้เอาประกันภัยเป็นผู้บอกนั่นเอง (๒๓๑๐/๒๕๒๐) และจะบอกกล่าวเมื่อใดนั้นกฎหมายไม่ได้ระบุชัดว่าจะต้องบอกกล่าวเมื่อใด จึงน่าจะตีความไปในทางที่ให้การโอนผลใช้บังคับได้ คือแม้จะได้ออกกล่าวเมื่อเกิดภัยแล้วก็ทำได้ (๒๓๑๐/๒๕๒๐) เมื่อได้ออกกล่าวแล้วผู้รับโอนก็เรียกร้องเอาจากผู้รับประกันภัยได้ แต่การบอกกล่าวจะต้องกระทำก่อนที่อายุความแห่งสิทธิเรียกร้องจะหมดสิ้นไป เมื่อเทียบกับการโอนตามมาตรา ๓๐๖ แล้ว การบอกกล่าวเป็นแต่เพียงให้ลูกหนี้ (ผู้รับประกันภัย) ได้ทราบถึงการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้เพื่อไ้ช้ยันลูกหนี้ได้เท่านั้น (๑)

การโอนวัตถุที่เอาประกันภัยนี้ ตามมาตรา ๘๗๕ บัญญัติใช้คำว่า “สิทธิอันมีอยู่ในสัญญาประกันภัยย่อมโอนตามไปด้วย” หมายถึงสิทธิของผู้เอาประกันภัยที่จะได้รับค่าสินไหม

(๑) คาสตราจารย์จิตติ ดิงคภักดิ์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, หน้า ๔๒.

ทดแทนเมื่อเกิดวินาศภัยขึ้น แต่จะต้องเป็นสัญญาประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยกับผู้รับประโยชน์ เป็นบุคคลคนเดียวกันตั้งได้กล่าวแล้ว ถ้าผู้รับประโยชน์เป็นบุคคลภายนอก การโอนวัตถุที่เอาประกันภัยย่อมไม่มีผลกระทบต่อกระเทือนสิทธิของบุคคลภายนอก (ผู้รับประโยชน์) ที่มีอยู่ก่อน การโอนแต่อย่างใด และสิทธิตามสัญญาประกันภัยนี้จะต้องเป็นเฉพาะสิทธิตามสัญญาเท่านั้น ไม่ใช่หน้าที่ตามสัญญาประกันภัย หน้าที่ตามสัญญาประกันภัยซึ่งเป็นหนี้ระหว่างผู้เอาประกันภัยกับผู้รับประกันภัยมิได้โอนไปด้วย เพราะเป็นเรื่องระหว่างคู่สัญญา ผู้รับโอนเป็นเพียงบุคคลภายนอกไม่ใช่คู่สัญญา เว้นแต่จะเข้ามาชำระหนี้แทนผู้เอาประกันภัย

ในสัญญาประกันวินาศภัย ผู้เอาประกันภัยจะโอนสิทธิตามสัญญาโดยไม่โอนวัตถุที่เอาประกันภัยไปด้วยไม่ได้ เพราะกฎหมายบัญญัติในเรื่องการโอนสิทธิไว้ในมาตรา ๘๗๕ เท่านั้นว่า จะโอนสิทธิตามสัญญาได้ต่อเมื่อได้โอนวัตถุที่เอาประกันภัยไปด้วย ถ้าไม่โอนวัตถุที่เอาประกันภัยไปด้วยก็ไม่มีผลอย่างใด และผู้รับโอนสิทธิก็ไม่มีส่วนได้เสียในวัตถุที่เอาประกันภัยอย่างใด เพราะไม่มีสิทธิในวัตถุที่เอาประกันภัย เมื่อไม่มีส่วนได้เสียในวัตถุที่เอาประกันภัยก็ไม่มีอะไรเสียหายที่จะได้รับชดใช้จากการวินาศนั้น

ถ้าการโอนวัตถุที่เอาประกันภัยนี้มีผลทำให้ช่องแห่งภัยเปลี่ยนแปลงไปหรือเพิ่มขึ้นไปมาก สัญญาประกันภัยนั้นกลายเป็นโมฆะ (มาตรา ๘๗๕ วรรค ๒) แสดงว่ากฎหมายถือว่าการเสียหายเป็นสิ่งสำคัญเพราะวัตถุประสงค์ของสัญญาประกันภัยคือการเข้ารับการเสียหาย แทนผู้เอาประกัน ดังนั้นเหตุวินาศภัยตามสัญญาจึงเป็นจุดมุ่งหมายของการเข้ารับการเสียหาย เพราะผู้รับประกันภัยจะต้องพิจารณาว่าภัยที่ตนเข้ารับเสี่ยงมีช่องทางที่จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด

เมื่อการโอนวัตถุที่เอาประกันภัยทำให้ช่องแห่งการเสียหายเปลี่ยนแปลงไปหรือเพิ่มขึ้นไปมาก ทำให้สัญญาประกันภัยกลายเป็นโมฆะ ผลก็คือจะต้องมีการคืนเบี้ยประกันภัยเป็น เรื่องลามิคควรรได้ตั้งแต่สัญญาตกเป็นโมฆะ (มาตรา ๔๐๖) ส่วนเบี้ยประกันภัยซึ่งได้ส่งไปก่อน ขณะที่สัญญายังสมบูรณ์อยู่ไม่จำเป็นต้องคืนแต่อย่างใด

จำเป็นหรือไม่ที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องรู้ว่าการโอนวัตถุที่เอาประกันภัยทำให้ช่องแห่งการเสียหายเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มขึ้นไปมาก จึงจะทำให้สัญญาประกันภัยที่ดีเป็นโมฆะ ถ้าผู้เอาประกันภัยโอนไปโดยสุจริตไม่รู้ว่าการโอนวัตถุที่เอาประกันภัยทำให้ช่องแห่งภัยเปลี่ยนแปลงไปหรือเพิ่มขึ้นไปมาก จะกล่าวอ้างความสุจริตของตนเพื่อมิให้สัญญาเป็นโมฆะได้หรือไม่ มาตรา ๘๗๕ มิได้บัญญัติยกเว้นยกประโยชน์ให้แก่ผู้สุจริต ดังนั้นไม่ว่าผู้เอาประกันภัยจะรู้หรือไม่ว่าเมื่อโอนวัตถุที่เอาประกันภัยแล้วทำให้การเสียหายเปลี่ยนแปลงไปหรือเพิ่มขึ้นไปมาก สัญญาประกันภัยย่อมตกเป็นโมฆะทั้งสิ้นและจำเป็นต้องคืนเบี้ยประกันภัยในฐานะลามิคควรรได้

๓. ผู้มีสิทธิรับช่วงทรัพย์

ผู้เอาประกันภัยอาจนำทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไปจำนอง จำน่า หรือทรัพย์สินนั้นอาจตกอยู่ในบังคับบุริมสิทธิหรืออย่างอื่นได้ โดยมาตรา ๒๓๑ วรรค ๑ บัญญัติว่า “ถ้าทรัพย์สินที่จำนอง จำน่า หรืออยู่ในบังคับบุริมสิทธิประการอื่นนั้น เป็นทรัพย์สินอันได้เอาประกันภัยไว้ไซ้ร่า่านว่าสิทธิจำนอง จำน่า หรือบุริมสิทธิอย่างอื่นนั้นย่อมครอบไปถึงสิทธิที่จะเรียกร้องเอาแก่ผู้รับประกันภัยด้วย” และมาตรา ๒๓๑ วรรค ๒ ยังบัญญัติเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์และวรรค ๓ บัญญัติเกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ด้วย ตามมาตรา ๒๓๑ จึงเป็นการรับช่วงทรัพย์ตามมาตรา ๒๒๖ โดยการเอาทรัพย์สินอันหนึ่งซึ่งก็คือค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยเข้าแทนที่ทรัพย์สินอีกอันหนึ่งซึ่งได้แก่ทรัพย์สินที่จำนอง จำน่า หรืออยู่ในบังคับบุริมสิทธิอย่างอื่นในฐานะนิติณัยอย่างเดียวกับทรัพย์สินอันก่อน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๐๓/๒๕๑๘) ตัวอย่างเช่น นายเมฆได้จำนองบ้านของตนไว้กับฟ้า และได้เอาประกันภัยบ้านของตนไว้กับบริษัทหมอก ถ้าบ้านนั้นเกิดวินาศภัย ผู้รับจำนองมีสิทธิที่จะบังคับเอาค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทหมอกแทนการบังคับจำนองบ้าน

บุริมสิทธิตามมาตรา ๒๓๑ คือบุริมสิทธิพิเศษในอสังหาริมทรัพย์และในสังหาริมทรัพย์และสิทธิในการรับช่วงทรัพย์นั้นเป็นไปตามมาตรา ๒๓๑ และมาตรา ๒๓๒ ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้รับจำนอง ผู้รับจำนำ หรือผู้มีบุริมสิทธิจะเข้ารับช่วงทรัพย์ได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยต่อเมื่อหนี้ตามสัญญาจำนอง จำน่า หรือบุริมสิทธิอย่างอื่นนั้นถึงกำหนดชำระ ถ้าหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระและคู่กรณีตกลงกันไม่ได้ ต่างฝ่ายต่างมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้นำเงินจำนวนนั้นไปวางไว้ ณ สำนักงานวางทรัพย์เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เว้นแต่ลูกหนี้จะหาประกันให้ได้ตามสมควร และผู้รับประกันภัยอาจจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยโดยตรงได้ไม่ว่าจะเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่ผู้รับประกันภัยได้รู้หรือควรจะได้รู้ว่าทรัพย์สินนั้นตกอยู่ในบังคับจำนอง จำน่า หรือบุริมสิทธิอย่างอื่น และถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่กฎหมายให้จำนองได้ปรากฏทางทะเบียน ถือว่าผู้รับประกันภัยได้รู้และต้องบอกกล่าวต่อผู้รับจำนองเจ้าหนี้บุริมสิทธิ และมีได้รับคำคัดค้านภายใน ๗ เดือนนับแต่ได้บอกกล่าว

บทที่ ๕

สิทธิของผู้รับประกันวินาศภัย

ผู้รับประกันวินาศภัยมีสิทธิดังนี้คือ

๑. มีสิทธิเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยในกรณีที่ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยไปแล้ว และในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยตกเป็นบุคคลล้มละลาย และ
๒. มีสิทธิที่จะเรียกร้องให้ผู้เอาประกันภัยจัดหาประกัน

๑. ผู้รับประกันภัยมีสิทธิในการรับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัย

การรับช่วงสิทธิเป็นกรณีที่มีบุคคลสองคนเป็นเจ้าของและลูกหนี้กันอยู่ แล้วมีบุคคลอีกคนหนึ่งซึ่งเรียกว่าบุคคลภายนอกได้มาใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้ และโดยผลแห่งกฎหมายคนที่ใช้หนี้ก็ได้เข้าสวมตำแหน่งเป็นเจ้าหนี้แทนต่อไป^(๑)

การรับช่วงสิทธิมีเฉพาะในสัญญาประกันวินาศภัยเท่านั้น ส่วนในสัญญาประกันชีวิตมีมาตรา ๘๙๖ บัญญัติว่า “ถ้าภรรยาเกิดขึ้นเพราะความผิดของบุคคลภายนอก ผู้รับประกันภัยหาอาจจะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกนั้นได้ไม่ แต่สิทธิของฝ่ายทายาทแห่งผู้มรณะในอันจะได้ค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกนั้นหาสูญสิ้นไปด้วยไม่ แม้ทั้งจำนวนเงินอื่นจะพึงใช้ตามสัญญาประกันชีวิตนั้นจะหวนกลับมาได้แก่ตนด้วย” เพราะสัญญาประกันชีวิตมิใช่การใช้ค่าทดแทนแต่มีลักษณะเป็นการสะสมทรัพย์อย่างหนึ่งด้วยและเป็นสิทธิตามสัญญา ส่วนสิทธิของทายาทผู้ตายเป็นเรื่องที่ทายาทจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนในมูลละเมิดที่ทำให้ผู้เอาประกันชีวิตถึงแก่ความตาย

การรับช่วงสิทธิจะเกิดขึ้นได้อย่างไรนั้น ตามมาตรา ๒๒๙ บัญญัติว่า การรับช่วงสิทธิเกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมายเท่านั้น แต่ในต่างประเทศเช่นประเทศฝรั่งเศสได้มีบทบัญญัติในเรื่องการรับช่วงสิทธิโดยข้อตกลง (Subrogation Conventionnelle) และการรับช่วงสิทธิโดยผลแห่งกฎหมาย (Subrogation Legale)

^(๑) เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้, ๒๕๐๕

การรับช่วงสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา ๒๒๖ ถึงมาตรา ๒๓๒ และนอกจากนั้นยังมีบัญญัติไว้ในกรณีอื่น ๆ อีกเช่นในเรื่องการค้ำประกัน

มาตรา ๒๒๖ วรรค ๑ บัญญัติว่า “บุคคลผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ชอบที่จะใช้สิทธิทั้งหลายบรรดาที่เจ้าหนี้มีอยู่โดยมูลหนี้ รวมทั้งประกันแห่งหนี้นั้นได้ในนามของตนเอง”

มาตรา ๒๒๗ บัญญัติว่า “เมื่อเจ้าหนี้ได้รับค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเดิมตามราคาทรัพย์สินหรือสิทธิซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้นั้นแล้ว ท่านว่าลูกหนี้ย่อมเข้าสู่ฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้อันเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธินั้น ๆ ด้วยอำนาจกฎหมาย”

นี่ก่อให้เกิดการรับช่วงสิทธิ กฎหมายไม่ได้ระบุว่าจะต้องเป็นหนี้ชนิดใด อาจจะเป็นหนี้โดยนิติกรรมสัญญา โดยบทบัญญัติของกฎหมาย หรือโดยนิติเหตุ^(๒) และการรับช่วงสิทธิไม่ต้องอาศัยความยินยอมจากเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ เพราะตามมาตรา ๒๒๖ ผู้รับช่วงสิทธิชอบที่จะใช้สิทธิทั้งปวงที่เจ้าหนี้มีอยู่ได้รวมทั้งประกันแห่งหนี้ ผู้รับช่วงสิทธิซึ่งต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียตามสมควร^(๓) เข้ารับช่วงสิทธิโดยอำนาจกฎหมายโดยไม่ต้องอาศัยความยินยอมอย่างใด จึงอาจเข้ารับช่วงสิทธิโดยขึ้นใจเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ได้ เมื่อเกิดวินาศภัยขึ้นตามสัญญาประกันภัยเมื่อผู้เอาประกันภัยได้รับค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายเดิมตามราคาทรัพย์สินหรือสิทธิอันเป็นวัตถุแห่งหนี้แล้ว ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้อันเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธินั้น ๆ ด้วยอำนาจกฎหมาย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๑๘/๒๔๘๘ และ ๑๔๓๑/๒๔๘๘)

มาตรา ๘๘๐ วรรค ๑ บัญญัติว่า “ถ้าความวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอกไซ้ ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเป็นจำนวนเพียงใด ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประโยชน์ซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกเพียงนั้น”

เมื่อเกิดวินาศภัยขึ้น ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์มีสิทธิเรียกร้องจากบุคคลภายนอกผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือจากผู้รับประกันภัยคนใดคนหนึ่ง ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์อาจจะได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยหรือจากบุคคลภายนอกก็ได้ สิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ในอันที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยเป็นสิทธิตามสัญญาประกันภัย ส่วนสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลภายนอกเป็นเรื่อง

(๒) จี๊ด เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและหนี้ ๒๕๒๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยนายจิตติ ดิงคภักดิ์ หน้า ๔๘๔.

(๓) เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้, ๒๕๐๕ หน้า ๔๘๕.

อื่น เช่นเกิดจากมูล เมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยแล้ว สิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยต่อบุคคลภายนอกจึงยังคงมีอยู่ เพราะการได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยเป็นไปตามสัญญา ไม่ใช่เป็นการทดแทนจากบุคคลภายนอก แต่ถ้าจะให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยได้รับทั้งค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยและได้รับค่าเสียหายบุคคลภายนอกจะทำให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยได้รับชดใช้เกินกว่าความเสียหายที่แท้จริง แต่จะให้บุคคลภายนอกหรือผู้รับประกันภัยคนใดคนหนึ่งหลุดพ้นจากความรับผิดชอบไม่ได้ ดังนั้นมาตรา ๘๘๐ จึงบัญญัติให้ผู้รับประกันภัยเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือของผู้รับประกันภัยที่จะเรียกร้องเอาจากบุคคลภายนอก (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๑๘/๒๔๙๘) แต่การกระทำของบุคคลภายนอกจะต้องเป็นการกระทำที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบและผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายได้ เช่น ความรับผิดชอบในมูลละเมิดความรับผิดชอบตามสัญญาฝากทรัพย์

๑๐๐๖/๒๕๐๓ เมื่อความวินาศภัยเกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอกและผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยไปแล้วเป็นจำนวนเพียงใด ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกนั้น จึงมีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบุคคลภายนอกได้

๓๗/๒๐/๒๕๒๔ จำเลยฟ้องโจทก์ผู้ทำละเมิดเรียกค่าเสียหายในฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิจากผู้เอาประกันภัย เงินที่จำเลยได้รับจากโจทก์ผู้ทำละเมิดและคืนให้ผู้รับประกันภัยต่อแล้ว จึงเป็นการชำระหนี้ที่มีมูลอันชอบด้วยกฎหมาย ไม่เป็นลามกมิควรได้

การรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษในมาตรา ๘๘๐ ซึ่งต่างกับการรับช่วงสิทธิตามมาตรา ๒๒๗ ซึ่งเป็นหลักทั่วไปของการรับช่วงสิทธิ ซึ่งตามมาตรา ๘๘๐ เป็นการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยและอาจเป็นการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพียงบางส่วนไม่ต้องชดใช้เต็มตามราคาทรัพย์สินหรือสิทธิซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้ ถ้าผู้รับประกันภัยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพียงบางส่วน ส่วนที่เหลือนั้นยังคงเป็นสิทธิของผู้เอาประกันภัยที่จะเรียกร้องเอาจากบุคคลที่ทำให้เกิดความเสียหาย โดยมาตรา ๘๘๐ วรรค ๒ บัญญัติว่า “ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแต่เพียงบางส่วนไซ้ ท่านห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยนั้นใช้สิทธิของตนให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัยในการที่เขาจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกเพื่อเศษแห่งจำนวนวินาศนั้น”

การรับช่วงสิทธิเกิดขึ้นเมื่อใด

วินาศภัยที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นการกระทำของบุคคลภายนอกก่อให้เกิดขึ้นแก่วัตถุที่เอาประกันภัยจึงจะมีการรับช่วงสิทธิได้ ถ้าวินาศภัยนั้นเกิดขึ้นโดยผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์หรือตัวแทนของผู้เอาประกันภัย หรือตัวแทนของผู้เสียประโยชน์ เมื่อผู้รับประกันภัยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้วก็ไม่มีการรับช่วงสิทธิแต่อย่างใด

๓๓๑/๒๕๒๔ ตามกรมธรรม์ประกันภัยกำหนดให้บริษัทออยูนด์ จำกัด เป็นผู้มีสิทธิที่จะได้รับค่าเสียหาย บริษัทดังกล่าวจึงอยู่ในฐานะของผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยเมื่อโจทก์ในฐานะผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทน เพราะความวินาศภัยอันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่นแล้ว โจทก์ย่อมมีอำนาจที่จะเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและผู้รับประโยชน์ซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๘๘๐

๒๔๔๘/๒๕๒๔ เมื่อบริษัทประกันภัยได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยเป็นจำนวนเพียงใดแล้ว บริษัทย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยอันมีต่อผู้กระทำละเมิดเพียงนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๘๘๐ แม้บริษัทจะยังไม่ได้ใช้สิทธิเรียกร้องที่ได้รับช่วงมา ผู้เอาประกันภัยก็ขาดสิทธิที่จะเรียกร้องเอาจากผู้กระทำละเมิดในส่วนที่ได้รับชดใช้จากบริษัทมาแล้ว

๑๐๕/๒๕๒๕ แม้กรมธรรม์ประกันภัยที่โจทก์ผู้รับประกันภัยออกให้แก่ผู้เอาประกันภัยจะไม่มีตราสำคัญของบริษัทโจทก์ประทับก็ตาม ก็เป็นเรื่องระหว่างผู้เอาประกันภัยกับโจทก์เมื่อโจทก์ในฐานะผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้ว ย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยซึ่งมีต่อบุคคลภายนอก

แต่ถ้าผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ก่อให้เกิดวินาศภัยขึ้นเองโดยทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแล้ว ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบ (มาตรา ๘๗๙ วรรค ๑)

ผู้รับประกันภัยจะเข้ารับช่วงสิทธิได้ต่อเมื่อได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันภัย ไม่ว่าจะชดใช้เป็นเงินหรือโดยการซ่อมแซมทรัพย์สินให้ใหม่ เมื่อได้จ่ายหรือชดใช้ให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์แล้ว แม้จะครบถ้วนหรือไม่ก็ตามก็สามารถเข้ารับช่วงสิทธิได้เฉพาะเท่าที่ได้จ่ายหรือชดใช้ไปจริง เช่น บริษัทแดงรับประกันวินาศภัยบ้านของเขียวไว้เป็นเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมาบ้านนั้นเกิดเพลิงไหม้โดยการกระทำของจำบุคคลภายนอกเสียหายเป็นจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท แต่บริษัทแดงสามารถจ่ายเงินสดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขียวผู้เอาประกันภัยได้เพียง ๑๐๐,๐๐๐ บาท บริษัทแดงก็สามารถเข้ารับช่วงสิทธิเรียกให้ค่าชดใช้ได้ทันทีเป็นจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ตามที่บริษัทแดง

ได้ชดใช้ไปโดยไม่ต้องรอให้ตนจ่ายให้เขียวผู้เอาประกันภัยครบตามสัญญาเสียก่อน แต่มีสิทธิเรียกร้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกที่ก่อให้เกิดความเสียหายคนใดคนหนึ่ง เมื่อเรียกร้องและได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลใดแล้วก็ไม่มียกเว้นสิทธิเรียกร้องจากอีกคนหนึ่งได้ เว้นแต่จะไม่ได้รับชดใช้ตามที่เรียกร้องหรือได้รับชดใช้ไม่เต็มตามความเสียหาย

๑๒๒๗/๒๕๒๓ เมื่อรถชนกันแล้ว เจ้าของรถบรรทุกซึ่งโจทก์รับประกันภัยไว้ได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับจำเลย แต่เมื่อจำเลยยังมีได้ปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว ความผูกพันตามสัญญาประกันภัยซึ่งโจทก์จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของรถบรรทุกย่อมจะยังไม่ระงับไป เมื่อโจทก์จ่ายค่าซ่อมรถไปแล้วยอมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยได้ตามจำนวนเงินที่โจทก์ได้จ่ายไปจริงและไม่เกินจำนวนที่เจ้าของรถบรรทุกมีสิทธิเรียกร้องเอาแก่จำเลยตามสัญญาประนีประนอมยอมความเท่านั้น

เมื่อผู้รับประกันภัยได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้วยอมเข้ารับช่วงสิทธิโดยผู้รับประกันภัยจะเรียกร้องเอาจากลูกหนี้ (ผู้ที่ทำให้ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยนั้นเสียหาย) ได้ในนามของตนเอง (มาตรา ๒๒๖) โดยไม่จำเป็นต้องรับโอนสิทธิเรียกร้องจากผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยแต่อย่างใด แต่ผู้รับประกันภัยต้องระบุในฟ้องว่าได้จ่ายเงินให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยไปแล้ว มิฉะนั้นจะรับช่วงสิทธิมิได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๗๘๘/๒๕๑๕)

๑๑๑๘/๒๕๔๘ ผู้รับประกันภัยที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้วยอมรับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยที่จะฟ้องผู้ทำละเมิดให้ผู้เอาประกันเสียหาย

ผู้รับช่วงสิทธิฟ้องลูกหนี้ได้ในนามตนเอง

๑๔๓๑/๒๕๔๘ ผู้รับประกันภัยซึ่งได้ชำระค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เอาประกันภัยไปแล้วยอมรับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยที่จะฟ้องเอาแก่ผู้ทำละเมิดได้เอง

ผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้ได้ในนามของตนเอง

๑๔๖๒/๒๕๑๕ ผู้รับประกันภัยซึ่งได้เสียค่าซ่อมแซมรถยนต์ที่เอาประกันภัยแล้ว ย่อมเป็นผู้รับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัย และมีอำนาจฟ้องผู้กระทำละเมิดต่อรถยนต์นั้นได้

มีปัญหาว่าสิทธิของผู้รับประกันภัยในอันที่จะเรียกร้องจากบุคคลภายนอกจะมีสิทธิเท่าที่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยมีสิทธิเรียกร้องหรือไม่นั้น ผู้รับประกันภัยจะเข้ารับช่วงสิทธิได้เพียงเท่าที่สิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยมีอยู่เท่านั้น เช่นในเรื่องการเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด ผู้เอาประกันภัยสามารถฟ้องร้องผู้ทำละเมิดได้โดยไม่ต้องทวงถามหรือบอกกล่าวก่อน เมื่อผู้รับประกันภัยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยแล้ว ก็สามารถฟ้องร้องผู้ทำละเมิดได้โดยไม่ต้องทวงถามหรือบอกกล่าวก่อนเช่นกัน เพราะถือว่าผู้กระทำละเมิดผิดนัดมาตั้งแต่เวลาทำละเมิด (มาตรา ๒๐๖) และยังสามารถเรียกดอกเบี้ยจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ต้องชดใช้ เช่นเดียวกับผู้เอาประกันภัยก็สามารถเรียกดอกเบี้ยจากเงินที่จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหายตั้งแต่วันทำละเมิด แต่สำหรับผู้รับประกันภัยจะเรียกดอกเบี้ยได้ตั้งแต่วันเข้ารับช่วงสิทธิ ซึ่งต่างกับผู้ถูกทำละเมิดเพราะสิทธิในการเรียกร้องให้ชำระหนี้้นั้นมาจากมูลต่างกัน สำหรับผู้เอาประกันภัยสิทธิเรียกร้องเป็นผลจากมูลละเมิด ส่วนสิทธิเรียกร้องของผู้รับประกันภัยเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจในการรับช่วงสิทธิตามมาตรา ๘๘๐ แต่อายุความในการฟ้องร้องใช้อายุความอย่างเดียวกัน

๒๗๕๙/๒๕๑๕ ผู้รับประกันวินาศภัยซึ่งเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยย่อมมีสิทธิคิดดอกเบี้ยจากผู้ละเมิดสำหรับจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ได้จ่ายให้แก่ผู้เอาประกันภัยนับแต่วันที่ได้อำนาจไปจะคิดดอกเบี้ยตั้งแต่วันละเมิดหาได้ไม่

๑๖๘๖/๒๕๑๙ ผู้รับประกันภัยใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้ว ได้รับช่วงสิทธิจากผู้เอาประกันภัยฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ทำละเมิดแก่ผู้เอาประกันภัยได้เอง และฟ้องผู้ทำละเมิดซึ่งเป็นผู้ผิดนัดได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวทวงถามก่อน

๒๓๑๓/๒๕๒๐ นายจ้างของลูกจ้างที่ได้รับอันตรายจ่ายเงินแก่ลูกจ้างตามประกาศเรื่องคุ้มครองแรงงาน นายจ้างเอาประกันภัยความรับผิดชอบไว้กับโจทก์ โจทก์จ่ายเงินแก่ลูกจ้างแทนนายจ้างผู้เอาประกันภัยไปแล้ว กรณีเช่นนี้นายจ้างไม่มีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากผู้ก่อให้เกิดอันตรายแก่ลูกจ้าง ผู้รับประกันภัยจึงไม่มีสิทธิที่จะรับช่วงมาไล่เบี้ยจากจำเลยได้

๓๐๑/๒๕๒๐ ผู้เอาประกันภัยฝากรถยนต์ที่เอาประกันภัยไว้กับจำเลย รถหายไป ผู้รับประกันภัยใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้วได้รับช่วงสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยให้ใช้ราคา รถที่ฝากจำเลยไว้ กรณีไม่ใช่เรียกค่าสินไหมทดแทนเกี่ยวกับการฝากทรัพย์สินตามมาตรา ๖๗๑

แต่เป็นการเรียกให้ใช้ราคาทรัพย์สิน อายุความ ๑๐ ปี

๗๗๒/๒๕๒๑ จำเลยเช่าซื้อรถยนต์ของโจทก์ โจทก์เอาประกันภัยรถคันนี้ไว้ โดยจำเลยเป็นผู้ชำระเบี้ยประกันภัย รถยนต์ถูกลัก โจทก์เรียกรถและราคาคืนจากจำเลยได้โดยมีอายุความ ๑๐ ปี ตามมาตรา ๑๖๔ จำเลยจะฟ้องให้โจทก์เรียกเอาจากผู้รับประกันภัยไม่ได้

ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยไป แต่เพียงบางส่วน ผู้รับประกันภัยจะใช้สิทธิของตนให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยในอันที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเอาที่บุคคลภายนอกในจำนวนที่ยังขาดอยู่อีกไม่ได้ (มาตรา ๘๘๐ วรรค ๒) เช่น รับประกันภัยไว้ ๓๐๐,๐๐๐ บาท เกิดวินาศภัยขึ้นเสียหาย ๔๐๐,๐๐๐ บาท แต่ผู้รับประกันภัยใช้ให้เพียง ๒๐๐,๐๐๐ บาท ผู้เอาประกันภัยต้องไปเรียกร้องเอาที่บุคคลภายนอกผู้ทำให้เกิดวินาศภัยขึ้นอีก ๒๐๐,๐๐๐ บาท ผู้รับประกันภัยรับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันหรือผู้รับประกันภัยไปเพียง ๒๐๐,๐๐๐ บาท ตามที่ชดใช้ให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยเท่านั้น ผู้รับประกันภัยจะเรียกร้องให้บุคคลภายนอกชดใช้ให้ตนตามความเสียหายทั้งหมดเป็นจำนวน ๔๐๐,๐๐๐ บาท ไม่ได้ หรือผู้รับประกันภัยจะให้บุคคลภายนอกชดใช้เท่าที่ตนรับประกันภัยไว้จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ก็ไม่ได้เช่นเดียวกัน เพราะผู้รับประกันภัยได้ชดใช้ไปเพียง ๒๐๐,๐๐๐ บาท ผู้รับประกันภัยจะใช้สิทธิของตนให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยไม่ได้

ถึงแม้ผู้รับประกันภัยจะมีสิทธิรับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือของผู้รับประกันภัยก็ตาม ถ้าทั้งผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบทรัพย์สินของบุคคลภายนอกที่ทำให้เกิดวินาศภัยในกรณีทรัพย์สินของบุคคลภายนอกนั้นไม่พอที่จะชำระหนี้ให้แก่ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยที่ฟ้องโดยรับช่วงสิทธิ ต้องให้ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิได้รับชำระหนี้ไปเต็มจำนวนก่อนที่เหลือจึงจะเอาใช้ให้แก่ผู้รับประกันภัยได้^(๔)

ในทางตรงกันข้าม ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยอาจใช้สิทธิของตนในทางที่จะกระทบกระเทือนสิทธิของผู้รับประกันภัยในการที่จะรับช่วงสิทธิก็ได้ เช่น เมื่อผู้เอาประกันภัยได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้วยังไปเรียกร้องเอาที่บุคคลภายนอกผู้ทำให้เกิดวินาศภัยอีก เพราะมูลแห่งหนึ่งที่จะใช้สิทธิเรียกร้องต่างกัน และไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้เหมือนผู้รับประกันภัย ตามมาตรา ๘๘๐ วรรค ๒ แต่อย่างไร ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยจึงอาจเรียกร้องเอาจากบุคคลภายนอกผู้ทำให้เกิดวินาศภัยนั้นได้อีก มีนักนิติศาสตร์ท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นว่า

(๔) ศาสตราจารย์จิตติ ติงศกัณีย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, หน้า ๘๗-๘๘.

ผู้ร่างกฎหมายอาจได้พิจารณาเห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๔๒๑ บัญญัติว่า “การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย” และมาตรา ๕ บัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี ท่านว่าบุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต”^(๕) และผู้รับประกันภัยชอบที่จะเรียกร้องเอาค่าผู้เอาประกันภัยซึ่งได้รับค่าเสียหายมาจากบุคคลภายนอกแล้วได้ฐานลาภมิควรได้ แต่ผู้รับประกันภัยจะเรียกร้องให้บุคคลภายนอกชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ตนเป็นครั้งที่ ๒ ในฐานะรับช่วงสิทธิอีกไม่ได้

จะดำเนินการกับซากทรัพย์ที่ได้รับประกันภัยไว้

สัญญาประกันวินาศภัยนั้นเป็นสัญญาที่ชดใช้ความวินาศภัยที่เกิดขึ้น ดังนั้นเมื่อเกิดวินาศภัยขึ้นแล้วอาจจะมีซากทรัพย์หลงเหลืออยู่ เช่นบ้านที่เกิดเพลิงไหม้จะเหลือเศษอิฐ เหล็ก หรือถ้าเป็นอุบัติเหตุรถยนต์ก็อาจจะเหลือซากรถยนต์อยู่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้ระบุเกี่ยวกับซากทรัพย์ที่หลงเหลืออยู่ว่าผู้รับประกันภัยจะต้องกระทำเช่นไร การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจะต้องหักราคาซากทรัพย์ที่หลงเหลืออยู่ก่อนแล้วจึงจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในจำนวนที่หักออกไป หรือจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเต็มราคาแล้วผู้รับประกันภัยก็เข้าครอบครองซากทรัพย์ที่เหลืออยู่ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เอาประกันภัยย่อมไม่มีสิทธิที่จะได้รับชดใช้ทั้งค่าเสียหายเต็มค่าของทรัพย์ที่เอาประกันภัยและได้ซากทรัพย์ไปด้วย เพราะจะทำให้ผู้เอาประกันภัยได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเกินความเสียหายที่แท้จริง แต่ถ้าเป็นกรณีที่เอาประกันภัยไว้ต่ำกว่าราคาแห่งมูลค่าประกันภัยหรือวินาศภัยที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความเสียหายบางส่วน ผู้รับประกันภัยก็ไม่ควรจะได้รับซากทรัพย์ไปด้วย ผู้เอาประกันภัยย่อมที่จะได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามส่วนที่เอาประกันภัยและตามความเสียหายที่เกิดขึ้น ในทางปฏิบัติมักจะกำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยให้เป็นสิทธิของผู้รับประกันภัยที่จะเข้าครอบครองทรัพย์สินตลอดจนจำหน่ายทรัพย์สินนั้นได้ โดยไม่ให้เป็นสิทธิแก่ผู้เอาประกันภัยที่จะเลือก กรมธรรม์ประกันภัยโดยทั่วไปมักจะกำหนดให้เป็นสิทธิของผู้รับประกันภัยที่จะกู้คืนทรัพย์สิน (Salvage) และให้ผู้รับประกันภัยเป็นผู้มีสิทธิจะเลือกเอาว่าควรจะได้รับเอาซากทรัพย์และใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มราคา หรือจะใช้เพียงเท่าที่เสียหายแท้จริงโดยไม่รับเอาซากทรัพย์^(๖)

(๕) ไชยยศ เหมะรัชตะ, การรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันวินาศภัย, วารสารสำนักงานประกันภัย ปีที่ ๗ เล่มที่ ๔ ฉบับที่ ๒๘ หน้า ๑๐๖.

(๖) รองศาสตราจารย์สัมฤทธิ์ รัตนดารา, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, โรงพิมพ์บริษัท ไพรเฟสชั่นแนลพับลิชชิง พ.ศ. ๒๕๑๔ หน้า ๑๗๕.

๒. ผู้รับประกันภัยมีสิทธิเรียกให้ผู้เอาประกันภัยหาประกัน

ถ้าผู้เอาประกันภัยตกเป็นบุคคลล้มละลาย ผู้รับประกันจะเรียกให้ผู้เอาประกันภัยหาประกันอันสมควรหรือจะบอกเลิกสัญญาก็ได้ ตามคำพิพากษา แล้วการที่จะจัดหาประกันนั้น อาจจะยาก ผู้รับประกันก็มีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ เว้นแต่ถ้าผู้เอาประกันภัยได้ส่งเบี้ยประกันภัยเต็มจำนวนเพื่ออายุประกันภัยไม่ว่าจะเป็นระยะเวลาสั้นหรือยาวเท่าใด ผู้รับประกันภัยจะบอกเลิกสัญญาก่อนระยะเวลานั้นสิ้นสุดไม่ได้ (มาตรา ๘๗๖ วรรค ๒) โดย

มาตรา ๘๗๖ บัญญัติว่า “ถ้าผู้เอาประกันภัยต้องคำพิพากษาให้เป็นคนล้มละลาย ผู้เอาประกันภัยจะเรียกให้หาประกันอันสมควรให้แก่ตนก็ได้ หรือจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้

ถ้าผู้เอาประกันภัยต้องคำพิพากษาให้เป็นคนล้มละลาย ท่านให้ใช้วิธีเดียวกันนี้บังคับตามควรแก่เรื่อง แต่กระนั้นก็ดี ถ้าเบี้ยประกันภัยได้ส่งแล้วเต็มจำนวนเพื่ออายุประกันภัยเป็นระยะเวลาสั้นหรือยาวเท่าใดไซ้ ท่านห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยบอกเลิกสัญญาก่อนระยะเวลานั้นสิ้นสุดลง”